

Anul XIV

Nr. 29 (481)

Simbătă

17 iulie

1971

8 pagini

1 leu

Luceafărul

Săptămînal editat de Uniunea Scriitorilor
din Republica Socialistă România

Proletari din toate țările, uniți-vă!

Tezaur garant

Sămînță de viață, bob veșnic, prunc prim, tu, frate al ierbii, părinte al pînii, bunic al pămîntului, marea mea rudă, splendid, tutelar, demiurg anonim. Monadă a lumii, sinteză eternă de soare, de ploaie, de vînt și de umă, sudoare și rouă, eforturi și nouri, și jertfă, și raze, și palme voinice, muncite, cuprinse, tăcute și calme, de principii plugari.

Străbune, bătrîne, principii și stare, mișcare și simbol, putere și cîntec, și cuget arhaic, și lacrimi, și cumpăt, și sfat, permanență, cetate cit țara, și pace de aur, legendă și paloș și pavăză, pază de grindini, de mană, de miini de țil-hari.

Tu, hrană a gurii, stropită cu sînge de trup veteran, născut și crescut ca să-ți apere brazda.

Tu, doină, baladă din lada de zestre a moșilor mei.

Tu, sevă, și forță, ofrandă primită din marile-adîncuri, din somnul de oase al bunilor țării.

Fruct nobil al muncii, explozie dulce, miez alb, bucurie a omului liber, cu ochii — sori gemeni — izvor de lumină, sorginte căldurii ce-ți coace destinul de piine pe masa copilului meu.

Pecete și stemă a gurii de rai pe care-o chem țară.

Tezaur garant că mi-e fața curată, că port fruntea sus, că spinarea mi-e dreaptă, că miinile-s libere, pașii statornici, făptura — a mea și-a poporului nostru, la fel cum ești tu, al meu și al țării, dreptate și flămară, inimă, grîu!

Grîu-muncă, eu ție mă-nchin, căci ești numele sfînt, celălalt, și de taină — de ieri și de azi și de mine, de-a pururi — cu care, în rugă, rostesc România!

Romulus VULPESCU

Grîu greu

Grîu. Sint un citadin. Lanțul asociațiilor pornește doar din trăirea vizuală a noțiunii materializate, nu de la imaginea care a căpătat nume, însumind una dintre cele mai concentrate trăiri ale omului. Vedeți, asociațiile au și prins rădăcina: imaginea holdelor verzi, pe urmă galbene, legîndu-se în vînt, cum le privesc din fereastra trenului;

eu stau la fereastră și grîul, cîmpii imense galbene fug, și acuma ar urma asociațiile, — lanțul de asociații simbolice, — munca, truda, hrana ei, mai abstract, economia, precum truda și hrana se transfigurează și în cifre și în legi economice la care eu nu mă pricep.

Însă bunica mea, țărăncă, bunica mea cînd a tăiat prima piine a grîului nou a făcut cruce pe burta piinii cu un cuțit mare de care m-am temut și am mîncat primul colț de piine, cu un sentiment de credință adîncă, în minte;

bunicii mei, țărani, n-au avut nici un petec de pămînt, și tatăl meu și-a făcut studiile de învățator lucrînd noaptea la un brutar, vezi, vezi, din ce în ce mai multe legături cu piinea, cu grîul, scriu aceste bilbiute rînduri la cererea revistei „Luceafărul” pe loc, la un colț de masă, și cuvîntul GRÎU îmi aduce în suflet cuvîntul GREU;

da, cred că este GREU, greu dar frumos, cum mă uit pe fereastra trenului și lanuri, holde de grîu fug, sau nu mai fug?, nu știu, sint un citadin...

Meliusz JOSZEF

Prilej de adîncă meditație

Expunerea tovarășului Nicolae Ceaușescu, la Consiliul Central al Partidului Comunist Român și a activității politice și culturale-educative, este o meditație gravă, severă și dătătoare de soluții cu privire la ceea ce este îndeobște recunoscut sub numele de conștiință, la ceea ce înseamnă și trebuie să însemne noțiunea de conștiință, într-o societate al cărei sens este dreptatea și echitatea socială. Cum e și firesc, o astfel de expunere se întemeiază pe analiza aprofundată, a condițiilor în care trebuie să aibe loc dezvoltarea conștiinței socialiste, a cauzelor care au determinat rămînerea în urmă în acest domeniu. Nu scapă nimănui ponderea pe care o are, în această expunere, grija secretarului general al partidului pentru realizarea, într-un timp scurt, a unor clarificări necesare.

S-a subliniat, iarăși, că toate aceste propuneri de măsură nu sînt un lucru nou în viața partidului și a țării, s-a subliniat că ele decurg în mod necesar din politica generală a partidului și țării, că adică nu e vorba de coșturi, înțoarceri la practici revoluționale, ci de continuitate, de potențare masivă a unor exigențe, care nu sînt recente, în condițiile noilor momente ale dezvoltării sociale.

În sensul credinței unei școli mai apropiate de viață, în expunerea tovarășului Ceaușescu s-a cerut o legătură mai strînsă cu producția, transformarea universității într-o universitate a poporului.

Fără îndoială, noi, scriitorii special interesați să luăm cunoștință de ceea ce se consideră util și important în perioada pe care o trăim, pentru dezvoltarea literaturii și artei românești. Tovarășul Ceaușescu a spus: „Nu este nimic nou, ci trebuie să se înțeleagă mai profund hotărîrile congreselor partidului nostru și pe această linie să se acționeze”.

Grave exigențe, mare răspundere și, trebuie să-o recunoaștem, prilej de adîncă și îndrăgănită meditație! Mai aproape de viață, mai aproape de valorile ei naturale, mai aproape de idealul unui om eliberat de complex și de exploatare, și cit mai departe de impostură, neadevăr, lipsă de demnitate! Scriitorii au înțeles mai clar ca niciodată că, așa cum spunea secretarul general al partidului, „În România pot fi concepute numai arta și literatura care stau pe poziția clasei muncitoare, care servesc poporul, socialismul, națiunii noastre”.

I-a fost dat acestui timp, ne-a fost dat nouă, să cunoaștem aici, în țara noastră, înaltele exigențe ale noii societăți ale omului cu o conștiință nouă, socialistă.

Numeroși scriitorii și-au exprimat la radio și televiziune, în presă și în presa literară adevărate la idealurile cuprinse în expunerea tovarășului Ceaușescu, văzînd în ele, clarificări importante pentru viața literară și materializarea propriilor lor exigențe literare. Nu, nu e ușor de scris, aceea operă monumentală, durabilă, eternă, despre acești ani de muncă încordată. Dar sentimentul izbînzii de mîine e cu atât mai puternic.

Să facem literatura noastră și mai adevărată și mai sinceră și mai responsabilă! Așa înțeleg scriitorii să răspundă chemării partidului.

LUCEAFĂRUL

TELEGRAMA ADRESATĂ COMITETULUI CENTRAL AL P. C. R., TOVARĂȘULUI NICOLAE CEAUȘESCU

Scriitorii din România își exprimă adevăratele propuneri prezentate Comitetului Executiv al Comitetului Central al Partidului Comunist Român și aprobate de acesta privind îmbunătățirea muncii ideologice, politice și culturale-educative și la tezele cuprinse în expunerea dumneavoastră în cadrul consfățuirii cu activul de partid din aceste domenii, expunere care constituie o bogată desfășurare de principii și idei, menite să ridice la un înalt nivel viața spirituală a națiunii, combativitatea noastră revoluționară.

Pentru noi, aceste documente sînt un prilej de matură meditație, de analiză aprofundată și consecventă, care trebuie să se fructifice în crearea unor opere majore, pline de conținut, de un înalt nivel artistic, modalitatea cea mai grăitoare și mai reală de a răspunde spiritelor, exigențelor ale partidului și poporului nostru, constructor al noii societăți. Literatura este un mijloc de seamă pentru modificarea conștiințelor, pentru ridicarea lor la o treaptă superioară etică, potrivită unei lumi mai bune și mai drepte.

În același timp, documentele supuse dezbaterii întregului partid, reprezintă un prețios îndreptar pentru activitatea Uniunii noastre, pentru întărirea muncii și a consecvenței ideologice pe care se așteară ferm activitatea noastră de creație menită să slujească poporul și opere de construire a socialismului în țara noastră. Înțelegem că pentru a scrie o literatură avansată, legată de marea efort constructiv al maselor largi de oameni ai muncii, nu putem face nici un rabat ideologic, nu ne putem abate de la învătura partidului nostru, marxism-leninismul, ale cărei principii ferme și revoluționare corespund intereselor națiunii noastre socialiste și sînt singurul mijloc pentru un contact profund cu întreaga bogăție a realității, sursă de seamă a unei arte majore, care să reflecte momentele istorice prin care trecem.

Ne angajăm în fața națiunii, a partidului și a dumneavoastră personal, iubite tovarășe Nicolae Ceaușescu, să dăm acele cărți militante, capabile să fie instrumente în fărîrea omului nou al societății socialiste multilateral dezvoltate.

CONSILIUL DE CONDUCERE AL UNIUNII SCRITORILOR
DIN REPUBLICA SOCIALISTĂ ROMÂNIA

Cărți necesare și sincere

Abia se terminase războiul. Partidul comunist cucerea puterea. Tineri, bătrîni, unii în căutarea marelui vis, alții amintindu-și-l, ne inscriam în Partidul comunist pentru a transforma credința noastră fierbinte în destinul liber și fericit al omului și al lumii în acțiune și luptă. Țara era plină de râni, de ruini, de spaime și dușmăni. Marii industriași răcneau în presa reacționară: „Vom vedea cine rezistă pînă la urmă: cei flămînzi sau cei sătui”. Unorii coloanele noastre erau atacate. Ne apăram cu lozincile și pancartele pe care scrisesem cu mîna: libertate, pline, dreptate. Din coloane de manifestanți deveneam brigăzi artistice cutreierînd uzinele, echipe de agitatori la sate, difuzori de ziare, duminica, îndrumători gata de a da explicații politice și de a molipsi de pasiune chiar atunci cînd o băbuță ne întreba unde se află strada curare. Dormeam, sau mai bine zis cădeam cite cinci-sase într-o cămăruță, pete de plumb, pentru ca după citeva ore s-o luăm de la capăt. Credeam alt de frumos și curat incît se înspăimîntau și dușmanii. Respirația, gestul, privirea erau argumente cit sute de pagini. Dar țara era șubredă și șubrezită, sleită, arsă, durută. Oare cine putea s-o identifice cu visul nostru, să o ridice la înălțimea visului nostru?... Cunoașteam răspunsul, îl știam din cărți, din vorbe, din inimă: clasa muncitoare.

Atunci am înțeles și am simțit ideea clasei, a unității, a forței acestei clase, a conștiinței acestei clase. Nu mai erau muncitorii risipiți în fabrici și

ateliere, ci o clasă care se întâlnește cu istoria, care zguduie istoria, care își impune paginile, o clasă care, cu alte cuvinte, își descoperă puterea și își impune puterea. Nu un tăvălug care distruge violent și orb, ci o mină uriașă care creează. A fost prima noastră uimire: clasă, putere, creație. Să ne amintim: ziua în fabrici, adică în acele ateliere rebegite, cu zidurile sparte de bombe, scara pe șantierile din jur, ridicînd, cărămîdă cu cărămîdă, uzinele noi, apoi la ședințe pentru a primi sarcinile de a doua zi, muncitorii se dovedeau: clasă, conștiință, istorie. Cred că nici o epocă nu a consumat un sacrificiu mai generos, mai plin, mai activ, mai îndelungat. Cred că niciodată nu s-au înțîlnit, atât de necesar și de armonice, romantismul și luciditatea. Bătălele nu aveau voie să greșească, chiar atunci cînd, obligate, loveau: numai la țintă. Privirile, în schimb, nu vedeau zidul în mormanul de cărămîzi, ci mașini sculptoare, ba poate că nu mașini, ci sculptura lor de argint, sau, cine știe?, degetele unui copil atingînd clapele unui pian.

Da, acum, cu atîtea realizări, este mai ușor să simți și să înțelegi socialismul. Dar atunci, printre gropi și mormane de moloz, ca să-ți închipui socialismul și să-l lucrezi, îți trebuia un suflet mare, în primul și în primul rînd. Asemenea suflete au existat, milioane: clasa muncitoare. Patria aceasta socialistă, cu mîndria, demnitatea și puterea ei, cu idealul și credințele ei, a fost visată astfel, a fost iubită astfel și creată astfel datorită unor suflete mari, unor con-

științe mari denumite clasă și partid. Iată ceea ce nu se poate uita și nu se va uita. Nu pot să-l uit niciodată pe cel care după șase zile de muncă doborîtoare, pentru că în fiecare zi lucra două schimburi, alerga duminică la țară, smulgîndu-și toate cuvintele adevărate din el și plîngînd de ciudă cînd ascultătorul lui ridică din umeri: „Fără să fie, poate a doua zi, pînă la urmă tot îl conving, nu spune să se pună el cu istoria...” (Raport la ședința de partid).

Apoi a venit cea de a doua uimire. Sînt martorul foarte sincer al unui adevăr vechi. S-a întîmplat că 26 de ani în urmă, la o ședință cu activul de partid al Sectorului I Galben, Era o ședință săptămînală, obișnuită. Spuneam tot ce aveam pe suflet, dădeam glas tuturor întrebărilor (ale noastre și ale celor care săreau asupra noastră) și căutam împreună răspunsuri. Ne instruiam, învățam teoia în marș. Trebuia să găsim răspunsuri la toate și încă la multe altele. Cineva a adus vorba despre literatura. S-au auzit multe voci și multe păreri. Eram activiști de partid, dar literatura, creația, ni se părea încă în afara clasei. Ceva în sine, ciudat, fără resorturi vizibile. Nu eram pentru gratuitate, dar ne închipuialm o zeită care merge oriunde, fără să i se spună cum și încotro. Așteptam, ca întotdeauna, cuvîntul secretarului, un tîmăr cu ochii arzînd, la fel de al nostru cum eram noi ai lui. A fost o oră de credință, de pasiune, de pledoarie pentru literatura

În aceste zile hotărîtoare pentru campania agricolă de vară, redactorii și colaboratorii ai revistei noastre s-au deplasat în mai multe județe. Cu conștiința că în societatea noastră rolul conducător îl are clasa muncitoare, „Luceafărul” publică în numărul de față mărturii literare inspirate de grîul și de piinea țării și dedicate țărănilor romani de azi.

Grîu

Vîntul vine de departe, de foarte departe,
Vine și scutură grîul în palmele mele,
Scutură grîu și scutură stele.

Lumina vine de departe, de foarte departe,
Vine și-n aur mă-mbracă, în străie de aur
Și-i spune ciocirletii să-mi cînte un cîntec de aur.

Ciocirlia zboară și cîntă aproape de cer,
Cîntecul limpezi s-aud de la zare la zare,
Și aripele nu i se aprind de la soare.

Stau lingă soare și eu, nu ard, nu m-aprind,
Stau lingă soare și cînt,
Grîul se scutură greu, pe pămînt,
La anul alt grîu să se legene-n vînt,
Alt grîu, meru alt grîu să se legene-n vînt.

Zaharia STANCU

Țara

Eu sunt pasărea care zboară
prin bobul de grîu
bobul de grîu e aerul meu
bobul de grîu e cerul meu

Eu sunt pasărea care zboară
prin pămînt, prin brazda pămîntului
pămîntul e aerul meu
brazda pămîntului e cerul meu

Eu sunt pasărea care zboară
prin pietre, prin pietrele drumurilor
pietrele sunt aerul meu
pietrele drumurilor sunt cerul meu

Eu sunt pasărea care zboară
prin inimile oamenilor, prin
frunțile lor
inimile sunt aerul meu
frunțile sunt cerul meu

Nichita STĂNESCU

Aflat în plină perioadă de scriere a unui nou roman, colaboratorul nostru săptămînal, scriitorul Marin Preda, interrupe pentru moment seria de memorii din paginile revistei noastre.

Constantin CHIRIȚĂ

cronica literară

Al. Simion

ANOTIMPUL POSIBIL

Tată una dintre acele cărți de proză — nu prea numeroase — a cărei geneză stă neîndoielnic sub semnul unui apăsător imbold resințit de autorul ei de a comunica neapărat cititorilor datele și sensurile unei problematice umane contemporane având o bază realistă — în sens multiplu — indiscutabilă. **Anotimpul posibil** de Al. Simion — apărut la editura Eminescu — intru-nește desigur atributele unui roman de ficțiune și tentația de a identifica în substanța lui un anumit material documentar de tip reportericesc, ca atare, ne ocolește intru totul. Și totuși, avem nu o dată senzația că prozatorul știe de la ce anume pornește și că ceea ce știe el trebuie neapărat spus cu deplină sinceritate artistică, fără subterfugurile de rigoare; deci tocmai o asemenea senzație de lucru trăit și cunoscut pînă la saturație este, pentru cititor, de-a dreptul izbitor în numeroase momente ale lecturii. Circumseris acțiunii romanului nostru din ultimii ani de a reduce în centrul dezbaterii sale momente și aspecte ale istoriei contemporane dintre cele mai zbuciumate, trebuie spus, mai departe, că **Anotimpul posibil** își dezvăluie structura retrospectivă intr-un chip cu totul eficace, diferențindu-se substanțial de numeroase tentative similare. Puternică imprimă istorică a cărții lui Al. Simion, deci placerea ei pe dimensiunile social-politice reale ale timpului nu se realizează la modul reconstituirii detașate, minuțios documentară, mod care, de altă ori, apare adineci subminat de tarele celui mai rudimentar naturalism descriptivisto-arhivistice și care de prea puține ori izbutește să declanșeze necesarul fenomen de impact dintre personaj, dintre individualitatea psihologică a acestuia și materia narativă propriu-zisă a romanului. Căci, să recunoaștem, deficiența frecventă ce ne împinșă în cazul multor romane mai mult sau mai puțin recente, avind o conformativitate tematică de amplitudine social-istorică rezidă tocmai în văditul neutralism dintre cei doi termeni, altfel spus, în incapacitatea personajului de a se implica de în sine, firește, în plasma epic-analitică a cărții carea îi aparține. Sînt numai decit sezisibile paralelismele și înjecțiunile de tot soiul, în măsură să divulge grave și insolubile carențe de geneză romanică. Prin contrast, **Anotimpul posibil** este romanul retrairii istoriei și nu al reconstituirii acesteia. Din această pricină, prozatorul este interesat de fresca narativă numai în măsura în care aceasta se integrează unei anumite biografii spirituale, iar abundenta utilizare a procedurii epistolare, dublat de acela al dialogului amplu, cu finalitate confesivă, își are explicația tot aici, în propensiunea spre redimensionarea materiei de viață obiectivă la nivelul experienței psihologice individuale. Consecința cea mai importantă a tuturor acestor stări de lucruri este, în definitiv, următoarea: obținerea unei perspective epice și analitice de remarcabilă interioritate și, desigur, de o vădită autenticitate.

În fond, asemenea romanelor Risipitorii și Intrusul de Marin Preda, **Anotimpul posibil** de Al. Simion este ceea ce s-ar putea numi un roman-proces, în cadrul căruia pronunțarea sentinței comportă o înfinitate de amănări. Dată fiind apriga dispută dintre argumentele pro și contra, asupra întregii dezbaterii planează iminența unui posibil recurs care, grație noilor revelații ce pot surveni, e susceptibil de a da peste cap întreaga dezbaterie prealabilă, și, bineînțeles, de a infirma valabilitatea sentinței ce ar părea că se conturează într-un moment sau altul. Ne aflăm într-adevăr în fața unui paradox continuu: în pofida marii bogății de argumente existente în „dosarul” personajului central al romanului, sintem constrinși permanent a amina sine die diagnosticul dramatical căutării existențiale pe care acesta o parcurge de la un capăt la altul al romanului. Un neîntrerupt șir de scrupule ce decurg din interpretarea elementelor ce constituie adevărul istoriei, de o parte, și adevărul personajului, de altă parte, ne obligă, pur și simplu, să nu cutezăm a formula diagnosticul „boalei” lui Neag. Din categoria dilematicilor prin vocație — în accepție camilpetresciană —, personajul lui Al. Simion plătește inflexibilă sa intransigență cu propria-i jertfă. Pînă la urmă, mai presus de valoarea argumentelor palpabile se dovedesc a fi sugestiile propuse de Neag însuși, într-un autodiagnostic astfel formulat: „Fie, n-o să contest dreptatea nimănui, dreptatea aceasta a tuturor, dreptatea obiectivă, dreptatea istoriei a fost și a mea. vreau să zic că ne-am identificat și, pînă la un punct, ne identificăm, dar ceea ce eu simt, chiar dacă nu-mi pot traduce încă simțirea în limbaj de demonstrație, e de asemenea dreptatea mea și are aceeași drepturi la existență și, de astă dată, nu o voi sacrifica, am devenit conștient, și nu văd motivele pentru care să sacrific-o iar. Am întîrziat, probabil, și îmi joc rolul dincolo de scena și timpul anume ivite pentru mine, dar dacă descoperirea mea ține de prezent și abia în prezent consecința și îndrăzneala, cu neputință pe vremuri, au ajuns posibile, înseamnă că s-a născut un nou prilej unic și nu-l voi lăsa să-mi scape, indiferent de urmări. Nu voi recitiga poate nimic, în impasul meu nu va mai trebui să-mi fac totuși reproșuri. Voi fi eu însumi chiar și în plină confuzie și amarăciune, e ceva, prea puțin, desigur, în fine, viitorul e alturi, să nu cîștesc în stele. Simt ceea ce nimeni nu simte, știu deci mai multe decît ceilalți, de aici senzația de siguranță și încapătînarea mea.” La rîndul ei, înocarea episodului biblic privitor la Iacob și fiii săi, vizează aceeași pistă, de data aceasta simbolică.

Intrucît personajul central al romanului, Neag, dată fiind problematica sa atât de complexă și de semnificativă sub cele mai diverse raporturi, acoperă din plin necesitățile unei demonstrații de anvergură — estetic suficientă sieși — este de discutat gradul de oportunitate a celorlalte personaje: Neli, Emil, Nicolae, Velcescu ș.a. Ni se pare că aici autorul a fost destul de indecis, ezitînd între soluția de a utiliza personajele din urmă ca simple și absolut utile puncte de reper distribuite în preajma lui Neag și tentația de a realiza pentru fiecare în parte un plan românesc relativ autonom. Sigur, chestiunea este cit se poate de dificilă. Cel puțin „romanul” lui Neli, inseparabil de acela al lui Neag, nu comportă nici un fel de amendament. Dimpotrivă, credem că aportul lui la procesul de umanizare intimă

a dramei lui Neag este hotărîtor; cu atât mai mult cu cit, artistic, el, respectivul „roman”, stă sub semnul unui remarcabil succes. În schimb, hotărîrea de a urmări în paralel cu Neag pe Emil sau pe Nicolae, de exemplu, nu ni se pare prea inspirată. Atît Emil cit și Nicolae, judecînd după atributele ce li se acordă, reprezintă ei înșiși destine de proporții aceluia reprezentat de Neag, imposibil de rezolvat deci în economia aceluiași roman. Dovadă împrejurară că „romanele” lor sînt de-a dreptul ratate, absența densității și a consecvenței epice, în ce le privește, fiind flagrantă. Să recunoaștem că pentru a se fi ajuns la surprinzătorul final legat de destinul lui Emil, de exemplu, ar fi fost nevoie de o mult mai mare doză de investigație prealabilă decît aceea pe care ne-o furnizează prozatorul.

Revenind la nucleul central al romanului, în speță la figura lui Neag și a lui Neli, mărturisim că — fără a încerca să temperăm în vreun fel laudele de pînă acum — nedumereste adesea o anumite tendință de a literaturiza fondul de viață autentică ce impulsionază demersul epic general al cărții. Anume, este, cit se poate de derulată să observi că exprimarea firească, deschisă a celor mai omenești gânduri, reacții, stări de spirit etc. este pe loc artificializată, datorită unui limbaj dintre cele mai aplativante. Spre a produce o singură mostră, ne este imposibil să credem că o tinără fată îndrăgostită, oricît de înzestrată pentru generalizări ideatice, se poate adresa în asemenea termeni bărbatului pe care îl iubește: „Ascultă, eu știu că un gost nu se apreciază, nu trebuie apreciat neapărat după rezultatele și efectele practice, imediat palpabile, și că uneori țelul utopic, sau utopic în împrejurările speciale în care se investește, purifică sensul moral al gestului de protest și creator. Nebunia, fie și nebunie, dar sublimă, nu a încîntat și a hrănit în van fantezia autor minții cutezătoare. Tărîmura fără granițe ale imaginației... Indiferent de tărîmura la care va ajunge, navigatorul pornit în larg și în necunoscut îți evocă condiția de vesnic pionier a omului în istorie. Te întreb, cine sinteți voi și ce urmăriți voi?”

Nicolae CIOBANU

NICOLAE TIC

Camera cu oglinzi

Nuvele. Editura „Albatros”.

DUMITRU BĂLAEȚ

Scuturile

Versuri. Editura „Albatros”.

posta redacției

MARIN VELCU. Nu te cred că ai fost în vizită la Domnul Dumnezeu, stăpînul cerurilor. Cine are curajul să intre pe poarta raiului nu mai găsește drumul de înapoiere decît la o prezumtivă judecată de apoi. Dacă mi-ai fi spus că ai fost în iad, te-aș fi crezut, cite-un iad mic, pentru uzul personal găsește omul. Dacă vrea. Felii de rai se găsește rar. Nu-mi mai trimite urmarea și pune-ți „hărnicia minții” în slujba altor cauze decît a literaturii.

PETERSEN. „Nisipul” dumitale curge în vîntul banal al lui nu spune nimic și lumea o să te creadă deștept. Stîl să scrii, dar te inviți în jurul cozii de nisip. Trebuie să ai timp de mîncat cu nemiluita ca să-ți permiți să-ți omori cu fleacuri. Adună-te lingă niște întîmplări omenești, lingă niște dureri sau bucurii capabile să-ți intereseze și să-ți emoționeze pe cititor, altfel n-ai să ajungi să publici.

M. VINKEMEC. Ești convins că modul dumitale de exprimare „ține de secolul trecut”. Adică de exprimare care nu ține de nici un secol și ține numai de neînșurirea gramaticii limbii române. „Pe potecile bătute / La izvoare neștute / Unde hea doar cerbi și ciute” etc.

IRINI ALIDOR. Ești un fel de copil care se încapătînează să creadă că fluxul îi e dator. Fîntul de ismă aplăcat asupra lui, și nu invers. Poezia nu-ți datorează nimic — poți să te superi cit vrei — trebuie să-ți spun adevărul. Ca să nu te creadă că te oropsesc, reproduc un citat din „Deosebiri”: „Atunci cînd boboci se deschid la soare / Cînd frunzele toamnei să cadă / Așteaptă o boare / Undeva departe ascuns în concert / sau o păsărică ciripind discret / pe cînd eu în noaptea ce se stinge lin / cînd grierii ascultă glasul cristalin...” etc.

Si te rog să mă crezi că mă doare capul și că o asemenea noapte fadă nu se poate trăi.

CONSTANTIN POENARU. Îmi spui că iubești literatura în orele libere. Aur! Mie nu mi-ar fi trecut chestia asta prin cap. Eu o iubesc numai în orele ocupate. În proză, zic eu, după ce te-am citit, să nu te mai amesteci. Rămii la poezie unde, îmi vine să cred, ai ceva care se numește har sau fun de om aiurii. Dovada? ...în cîntirul un călău latră a pustiu și trec în rînduri negre păsări paratele spre bărănele uitate în tăceri de grîne”.

O PRIVIGHETOARE NOUĂ. Ești din Loco sau din provincie? Craca pe care locuiești e uscată. Îți fură tot glasul, îl îngroapă în lemn mort. N-ai glas să ajungi și pînă-n iarbă.

NICOLAE NOVACU. Ai niște întoarceri de anotimp capricios. Iubești cuvintele, le faci să inflorescă și pe urmă le ucizi cu grindină. Am impresia că sensul unor cuvinte îți scapă. Cumpără-ți un dicționar român-român.

IN NICU-UN FEL: Mezei Ion, Mihaela D., Teronim Păduraru, Petraru, Marin Nicolae Georgehe, Mocolan, Virgil Călinescu, D. Cameran, Anecuta Tudor, M. Severian, Camil Iahn, Adula Sorin.

Fănuș NEAGU

avantpremieră editorială

RADU TUDORAN

Anotimpuri
Reeditare. Editura „Albatros”.

VLAICU BĂRNA

Corabia de Ium
Versuri. Editura „Cartea Românească”.

AL. IVAN GHILIA

Apasionată
Povestire. Editura „Albatros”.

MIRCEA MICU

Memoria pergamentelor
Versuri pentru școlari. Editura „Ion Creangă”.

compendiu

IULIA SOARE

Duminică frumoasă
de primăvară

Nuvelele publicate sub acest titlu la Cartea Românească aparțin unei autoare care s-a exercitat în traduceri, studii de referință, romane. În genul scurt, antecedentele sînt chiar mai numeroase (O plimbare la Băneasa — 1962 sau Virșta de bronz — 1969) și explică raffinementul sa care Iulia Soare a ajuns în prezent. Textele recente culegerii frapază printr-o expunere elegantă. Autoarea are sagacitatea, proprie temperamentului feminin, de a descoperi determinismul fiziologic al stărilor ei. O presimțire futură, ca aceea a hărniciei, poate fi descompusă în elemente concrete: calbitia care începe să ia proporții, consumul de afrodisiace, tremurul ascuns al minii.

Tot proprie temperamentului feminin este incapacitatea de a analiza rolul principiilor în atitudinea personajelor. Bărbații din nuvelele Iuliei Soare acționează ca niște femei, din curs unor automatisme sau înfiorări momentane. Lipsiște conflictul dintre imperativul abstract și cel biologic. A face însă acest retrospect este similar cu a pretinde filozofie unui cîntec naiv. Proza pe care ne-o oferă Iulia Soare are valoarea unui joc intelectual: angrenajele complicate și inaccesibile se desfac sub acțiunea unor mișcări experimentale și își dezvăluie încreștata logică.

Alex. ȘTEFANESCU

BUIOR VOINEA

Hidargir

Stalul entuziasm al criticii literare față de producția poetică din ultimii timp vine în primul rînd din faptul că există o mediocritate curentă a volumelor care apar, mult mai vizibilă decît mediocritatea accidentală, să zicem, a unei perioade. A lansa în acest context diferențieri de structură între un nume sau altul, devine un adevărat act de temeritate, dacă nu înseamnă pur și simplu creație absolută a acestei critici pe un material oarecare. Este prea la îndemîna oricui afirmația că majoritatea poezilor seamănă între ei, dar putem să o punem într-o ecuație mai complicată, și tot aici vom ajunge. Astfel încît — paradoxal — ne surprindem că acceptăm orice manieră de a scrie, doar cu condiția ca aceasta să fie rezultatul unei oarecare exclusivism, singurul care promite o primă ieșire din platitudinea curentă.

Bujor Voinea nu are un exclusivism care, chiar dacă cu stabe rezultate, să facă proba autenticității sale, iar lectura volumului atestă un manierism pretimpuriu. Prin ceea ce are mai bun ne aminteste de un orientalism „brjov” cultivat periodic prin poezia noastră, față de care o notă tronțică și accentuarea ilogismului constituie modificările de acum ale autorului. Iată această blîndă lumină din „Aureole”: „Splendoare lumii pe zilele de soare / Pe trandafirii rozalii sublimi, / Pudură cîzînd în marmore ușoare, / În muguri răcoroși de heruvimi / Și împedînd încet marele templu / Acoperînd încet marele jar — / Deasupra soarele peste nisipuri / Plutînd izvoarul împede și rar / Dar e o lume grozavă la îndrăgiri, / Iarba înaltă capete ușoare / Corăbii lungi alunecă pe mări, / Se scurg apururi moi în foisoare” etc.

Este destul de curios cum inoculează Bujor Voinea în aceste poezii filtrate prin vălurile multicolore elemente amoristice, șarje ironice. Uneori, acestea sînt cele care conving, dar cel mai adesea pasajele respective sînt introduse neinspirat: „Iubita mea e mobilă de crin / Catapestea soarelui e vară, / Ciulini cad din clopotul divin / Întîia oară și a doua oară. // O, paradis cum năruit vegezi / Asupra primei mele culezante, / Și cum creștenii din rețete monezi / Plăpînzi maci în față la Fianțe / Și aerul se lina în urma mea / Înzăpezit de razele amare — / Mai undeva în urmă se făcea / Că-ngeunchezi în flori pedunculare”.

Poezia lui Bujor Voinea suferă de un complex marmorean și te obliod, de fapt, să accepți o contemplație stetică, rădăcina absolută a propozițiilor simple, relația elementară dintre subiect și predicat: „Ea cîntă subțire la orgă / Cad boabe de aur în ape, / Ce bine e-n timpde marmură / Cu tine alt de aproape”.

Dinu FLĂMÂND

Nu ne-au mai dat nici răgazul solidarității noastre

Există o voluptate în a stăpîni și a comanda un mecanism comparabil numai cu marea emoție și voluptate a creației artistice. Stăpînim vitezele spintecînd vînturile de la minutul unui banal ghidon de bicicletă sau volanul unui banal automobil.

Prima dată însă, prima dată și numai prima dată — cînd apăsăm pe acceleratori și mașina pornește, cînd viteza de meleci pare începătorului performanță, panicit cum e de incapacitatea lui de a stopa pînă nu aude comanda „frînă!”, este echivalentă cu aruncarea într-un gol mareț și necunoscut. Apoi șoferul trece prin măiestrea titănilor de a comanda și a fi ascultat de mecanism. Iar mai tîrziu, la faza obișnuitei pînelor, de data asta motorizat, al cărui instinct de conservare îi creează reflexe naturale de apărare și echilibru.

Asta, pentru noi pămîntenii, care ne-am întins panglici de sosele fără surprize; cu semafoare și semne povăzuitoare, cu puncte terminus bine determinate.

Aviația, una din marile îndrăzneții ale omenirii, a scurtat timp pînă a ne face să înțelegem că pămîntul este o bilă pe care, dacă nu-l putem contempla învîrtînd-l între degete, îl putem înconjura destul de repede contemplînd-l.

Cosmosul, marea necunoscută, scrutat din trecut îndepărtat de vrăjitori și astronomi, speculat de I.A.L.-ul religiilor pentru a-l mobiliza cu rai și iad, misteriosul cosmos în care fiecare avem steaua noastră, iar unii atrași de marea icusur devin lunatici — Cosmosul inspiratorul — de unde îngerii și muzele sărută fruntea poezilor, s-a trezit într-o bună dimineață sfredelit de un zbucior necunoscut. Era Gagarin — primul so pămîntean între aștri.

Au urmat apoi mulți „Apollo” și „Soiuz” — unii atîngîndu-și țînta, „aselenizarea”, alții pînă de ne în tensiune ore întregi înimă de la sărbătorii infrîngerea neîntinerii scopului impus și totodată victoria salvării vieții a trei cosmonauți.

Am palpitat cu toții la ultima cursă care a decurs în condițiile date, atît de firesc și atît de lung încît eram siguri că totul merge bine pînă la capăt. Douăzeci și patru de zile, comunicate sobre de pretutîndeni anunțau cursul acestei performanțe precise, fără suspensuri.

Motoarele funcționau perfect, starea psihică și fizică a cosmonauților era optimă. Ne vedeam de trebuiri și așteptam momentul cînd pe simbolul preș roșu, pentru parazi, vor pași cei trei victorioși, aducînd țării lor și omenirii întregi o nouă performanță în patrunderea tainelor misteriosului cosmos.

Poate că preșul fusese și întins, poate că multimea se și imbulzise să-și împingă, doar motoarele funcționaseră pînă la aterizare...

Lumea nu și-a oprit nici o clipă respirația, de îngrijorare. Soția și copiii zîmbeau în somn laurilor soțului și tatălui. Și iată că în robulul acesta, atît de bine minuit, în locul celor trei cosmonauți Georghii Dobrovolski, Vladimir Volkov, Viktor Pațaev care și-au închis în navă zîmbetul și speranțele — au fost găsiți într-o înfiorată încremenire trei oameni, trei oameni fără suflare. Trei oameni care nu ne-au mai dat nici răgazul solidarității noastre și suferinței alături de ei, atît de siguri eram de victorie.

Trei oameni duc cu ei taina ultimei clipe, cînd poate s-au mai privit odată unii pe alții, în ochi, conștienți de ce li se împlîmă fiicărui și sperînd că măcar celălalt va scăpa.

Trei, doamne, și toți trei

Dorina RĂDULESCU

Mirabila sămînță

Focul Leului

Grîul nu mai este trecut, fir cu fir, prin mîna omului, ca, altădată, la secerat. Cînd, din memoria unui timp îndepărtat, obiecte ca ulciorul cu apă, snopul și seceră, se ofilesc treptat, senzația imaterială, dar eternă și netrecătoare, a gustului și mirosului bobului de grîu strivit în dinți, o regăsesc după ani, aidoma.

N-am mai văzut seceră, nici snopul tradițional, nici ulciorul cu apă, nici clăile. Am văzut doar o meduză uriașă purtînd numele femeii celei mai rîvnite: Gloria.

Bobul de grîu pe care îl țîn în palmă este, prin analogie cu inima omului, regele semînelor. El simbolizează focul fix al Leului, expresie a unei forțe stăpînite, a unei energii în magnificență și maturitate. În piatra lui vegetală, urcă și coboară ca valurile, entitățile care participă la existența întregului univers. El privește, din lumea spirituală, spre o realitate pămîntească, care îi aparține și despre care simte: aceasta este a ta.

În inima celui ce seamănă, grăunțele apare ca un astru. În acest astru, se cuprind, în germene, toate cîte mai tîrziu se vor transforma în contururile pămîntului fizic. El luminează: lumina lui nu este, însă, o lumină pe care ochii fizici ar fi putut s-o perceapă. Sămînța de grîu luminează numai ca lumina spirituală pentru ochiul deschis al văzătorului.

Precum grăunțele asimilează, din ambianța sa, substanțele și forțele necesare dezvoltării unei plante noi, tot astfel are loc creșterea lui nostru germinînd țărîna locului care ne naște. În elementul pe care îl percepe simțul omenesc este ascunsă și forța care zidește acest simț omenesc. Ochiul percepe lumina. Dar fără lumină nu ar putea exista ochiul. Viața în întineric nu dezvoltă organe vizuale vreunei făpturi. Credincios acestei întuiții din copilărie, pe care nu o va uita niciodată, trupul meu merge peste miriștile Grădiștei și Morii Vlășiei, respirîndu-le nimbul și iubindu-le cu îndirjire lumina.

Bobul de grîu operează în memoria mea cu energia extraordinară a madeleinei proustiene. Desprinderea de tot ce poate însemna suferință întîmplătoare și o senzație asemănătoare iubirii mă umplu de fieceare dată, de cîte ori mă regăsesc în patima arzătoare a unei miriști. Totul este, în asemenea clipe, esență, și această esență nu este în mine ci este însăși ființa mea. Atunci, clipa uitată se ridică de la mări depărtări și se apropie de lacul liniștit și limpede al conștiinței.

Cezar BALTAG

14 iulie 1971

Maica

Rămîne să-mi spun doar atîta: Nu vede. Ea nu. Nu vede cum iarba albastră în negru trecu. Nu-mi vede mirarea, nici umărul meu care cade ca ultimul fruct al acestor privești nomade. Rămîne să umplu prin numele ei de Ioană, prin numele-n care nu-ncap decât o consoană. Rămîne să-i caut parabola frunții inerte, deschisă doar celei mai canonizate oferte. Ci, nevăzătoare de-mi e, nu îmi e nevăzută. Și, noapte de noapte, obsesia mea o sîrută. Și, noapte de noapte, mă-ntorc într-un neam de femei, Și, noapte de noapte, reintru în pintecul ei.

Nina CASSIAN

Demnitatea stilistică a satului românesc

Trebuie să mărturisesc, din capul locului, că o anumită experiență mi-a oferit, mai pregnant decît lucrările de estetică și de psihologia artei pe care le-am consultat, decît operele unor filosofi ai culturii, decît istoria sau albumele de artă, prilejul întîririi directe a celui fenomen pe care-l numim al stilului. Iată care a fost acea experiență, deloc excepțională și, totuși, constituind pentru mine una din acele trăiri revelatoare pe care le ai arareori.

Sînt ani de-atunci. Într-o vară, una din verile studenției, am urcat la o cabană în munții Apuseni, o cabană situată la o înălțime nu prea mare dar favorizată de o deschidere largă a perspectivei, îngăduind privirii să străbătă întreg ținutul Transilvaniei, pînă departe la Carpați răsăriteni, pînă la Intorsura Buzăului care se vedea în anumite ore ca o dungă violetă și, mai aproape, urmînd lanțul sudic al Carpaților, prin munții Făgărașului care se zăreau în ore de bună vizibilitate cu toate virfurile lor, pînă la masivul Detunateli. O vale largă se deschidea chiar în fata cabanei. De jur-împrejur, culmi cu pante domoale, păduri de brad, pășuni. Și, căsuțele mici de vară ale moșilor care urcă din văi cu oile, stînci cu țarcuri. Contemplînd de aproape ori mai departe toate aceste alcătuirii ale mîinii omenești, arta moșilor lemari își descoperă înaintea de toate o anumită ordine a ei. O succesiune a elementelor uniforme, dispuse conform unor simetrii riguroase, o ierarhizare a formelor reglementate de anumite legi ale geometriei întuite, evitînd de meșterii lemari. În sfîrșit, o ingenioasă echilibrare a armonizării a funcționalității cu grațiozitatea decorativ-estetică, toate acestea, și altele încă, demonstrau — fie că era vorba de un acoperiș din șindrilă, de birnele alcătuit din preții caselor de grînzii ori de șipci — incuștină artistului care a prezidat la construcția tuturor acestor minuscule clădiri. Dar, ceea ce m-a fascinat de-a dreptul a fost corespondența tuturor acestor forme și figuri plastic-arhitectonice cu elementele firii înconjurătoare.

Disponerea șindrilelor e aceeași cu a solzilor suprapuși de pe un con de brad; birnele, grinzile unei construcții continuă dispoziția firească, arhitectonica unui copac. O lege subtilă a naturii pare să fi fost însușită de oamenii care, construind, au rînduit toate cele făurite de ei într-o ordine regizată de acea lege. Piatra fusese tăiată și clădită după norme similare cu cele care determină rostuirea straturilor, a rocilor. Am admirat atunci, și de atunci încoace, geniul meșterilor care au dat artei populare, uneltelor ei, obiectelor celor mai banale, de uz casnic, formă, unitate, ordine, integrîndu-le într-un microunivers uman. Toate acestea aparțin unei viguroase unități stilistice. Opera artiștilor, a meșteșugarilor anonimi are cea ce numim stil.

Pomînd de la asemenea experiențe, nu sîntem dispuși să înțelegem fenomenul stilului ca pe unul strict estetic. Desigur, unitatea stilistică a formelor, structurilor este observată, înainte de toate, în domeniul artelor și, îndeosebi, a artelor plastice. Conceptul însuși de stil a avut o aplicare mai frecventă în domeniul artelor decorative. Se vorbește despre diverse stiluri în arta decorării interioarelor — despre mobilă Ludovic al

XIV-lea sau Empire. Dar fenomenul este mult mai larg. Ceea ce ne interesează este stilul ca fenomen colectiv, unitatea stilistică nu a operelor unei personalități ci a unei epoci în totalitatea manifestărilor ei creatoare sau a unei colectivități creatoare de stil.

Stilul este mediul permanent al creației culturale umane. Nu există „lipsă de stil”, „vid stilistic”. Omul, manifestîndu-se creator, în oricare domeniu al culturii — știință, artă, filosofie, etică —, nu poate să o facă altfel decît într-un cadru stilistic.

Stilul nu este, așadar, un fenomen caracteristic doar artei, nu este numai o unitate a trăsăturilor estetice caracteristice operelor aparținînd unei școli, unui curent, unei epoci. Toate operele, toate faptele de cultură poartă o amprentă stilistică. Stilul reprezintă, în acest sens largit, nu numai maniera proprie unei colectivități de a trata materia și formele în vederea realizării unei opere de artă, ci ansamblul particularităților care dau culturii dintr-un timp specificitatea sa.

Trăim într-o epocă în care strădanii convergente, pornind din diferite domenii ale culturii noastre, au aceeași finalitate: crearea unei culturi noi. Temeiurile creațiilor noastre se află în tradiția pe care ne-o oferă o bogată moștenire culturală. Nu poți realiza o unitate stilistică fără să ai rădăcini într-un sol care, el însuși, în cursul istoriei sale a purtat o prelungă succesiune de stiluri.

După cum nu există creație personală ex nihilo, din nimic, nu există nici un stil care să se nască dintr-un vid stilistic. Cercetătorii ai domeniului stilurilor artistice au demonstrat că succesiunea stilurilor se face conform unor legi. În constituirea unui stil este necesară, înainte de toate, o conștiință stilistică. Desigur, este absurd să încerci a realiza un stil de dragul stilului. Cei

Cîmpii albastre

O lume fîră de-nceputuri,
Un cer-năinte și-napoi.
Strămoși visînd alt spațiu,
Cîmpie peste tot, în jur.
Dincolo de ape tot Cîmpie
Ce am avut și ce avem sînt tot cîmpii,
Cîmpii albastre sus, alean visat,
Și visul bun se-ntinde pe Cîmpie.
Acasă tot cîmpie, transilvană,
Cu domni bătrîni cuprinși

de-ngrijorare,
De secolii socotesc cîmpii,
Și vremea curge iar la vale.
Și s-a făcut din nou un semn mirat
lar timpul a-nceput să semene-a cîmpie.

Aurel Dragoș MUNTEANU

Cuiburi cu prepelițe

În copilărie secerătorii se opreau surprinși înaintea cuiburilor cu prepelițe răsărind sub fierul secerii ori coasei, apoi scoteau un răcnet sălbatic de bucurie, parcă cine știe ce ar fi descoperit. Oricît de departe aș merge înapoi cu imaginația, la capăt întîlnesc într-o zi orbitoare de vară aceeași imensă surpriză, un cuib de prepeliță peste care au dat secerătorii în lan. Ouăle pisurate, mici și fine ca niște drajeuri bleu-pal, atît de ascunse, de ferite, că-deau prizoniere în mina orișicui. Cuibul avea fragilitatea unei cești de porțelan chinezest. Secerătorul îl lua în palmele sale de secerător se uita ce se uita la el prostit, pe urmă mai scotea un strigăt vesel de satisfacție. Întîmplarea, în toila arșitei, înviora pe toată lumea. Era un eveniment, o capcană sentimentală a naturii. Uneori prepelița-mamă a puilor infintezimali ieșiți din bomboanele albastrii ca de cofetărie de lux o lua razna prin grîu făcîndu-se că șchioapătă, că o poate prinde oricine, numai să vrea, organizînd un joc viclean de-a v-ați ascunselea cu următorii, să-i zăpăcească, să-i îndepărteze de cuib. Era o stratagemă, o diversivă disperată pe care oamenii o cunoșteau prea bine, lăsîndu-se totuși antrenaiți de acest joc. Dezvelirea lanului de cereale era, pentru lumea sa tainică, an de an credincioasă acestui adăpost efemer, o catastrofă. Am văzut vinători fanfaroni, vinători joviali cu centuri late de piele prevăzute cu cîrlige mici și dese de care atîrnau spinzurate jur împrejurul burții zece de prepelițe ucise. Acest masacru cinegetic rezultînd din lupta dreaptă a puștii și zborul repede și pieziș al păsării — o armă și el de apărare — nu impresiona, de aceea sînt vinători pe lume și de aceea sînt și prepelițe, să fie împușcate; mai izbitoare era tragedia gingașe a cuibului cîzînd în raza lucrului uman necruțător însă drept prin necesitatea lui.

Aceste întîmplări idilice sînt imposibile azi într-o agricultură perfect mecanizată cum este aceea a județului Ialomița în care ne aflăm și încă în punctul de maximă eficacitate numit Căzănești, comună urbanizată. Ce-mi trece mie prin minte acum sub umbrela dreptunghiulară de cîrpă de pe bordul secerătoriei românești Gloria C 12, acționată de un singur om — el însuși prin ușurința și precizia mișcărilor sale, dînd impresia unei anexe a întregului mecanic înaintînd prin grîu — e că civilizația trebuie să forțeze natura, ea n-are încotro, a suspina grațuit după armonia unui lan de grîu legănat de vînt e o stupiditate desigur, dacă nu ai în vedere scopul economic. Niște gheare de oțel scilpitoare apucă, rotîndu-se, spicele, le ordonează, le sillesc să stea drepte în picioare pregătindu-le pentru execuția ce va avea loc în secunde următoare. Griul, ca toate

lucurile nobile din lume, trebuie să moară și el în picioare, altfel nu se poate. Apoi tăvălugul plin de cuțite absoarbe spicele, le retează și înăuntrul mașinii calme se potrivește începe treierîșul, nevăzut. Ce susține bobul se desparte de el, și paralele cu noi un tractor trage două remorci, iar cînd în vizerul cu gemuleț, din spatele nostru, cum stăm sub umbrela dreptunghiulară de cîrpă, boabele de grîu încep să sară înnebunit, semn că stomacul combinei s-a umplut, trompa ei mare ca a cisternelor de apă din gări, începe să verse grăunțele într-una din remorcile ce merg paralele, le zvîrle în ea din mers, nimic nu se opreste, totul merge paralel înainte. Și totul este atît de simplu, încît mă mir că secerișul asta teribil în eficacitatea lui productivă nu a fost descoperit de la bun început de un Leonardo da Vinci al epocii de piatră și că omenirea a trebuit să rezeze planta ei vitală în poziția cea mai incomodă și, la urma urmelor, atît de puțin umană, aplecată, girbovită, îndoită de sale, exact poziția de apărare instinctivă, cînd biciul se ridică și orice ar fi de făcut secerătorul, biciul ar fi căzînd peste spinarea lui înclinată. Mă mir foarte mult că oamenii nu au inventat mai din vreme ceva care să semene cu mașina aceasta extraordinară pe care stăm în picioare privind lanurile cu o sfidare copilărească, liniștită, neumilită, ridicare de cap peste nemărginirea cîmpiei.

Pentru grîu, noi care stăm drepti sub umbrela decolorată care ne apără de soarele năpraznic al Bărăganului, pentru grîu, situîndu-ne în punctul de vedere al grîului, noi cei deasupra am fi un fel de car de asalt zdrobitor în înaintarea sa, un tanc ciudat care ar avea deodată ideea să se umple cu grîu, pe care i-ar bate gîndul civil de a-și adapta forma și funcția la regulile unei pașnice treierări. Cîte tancuri, ale ambelor războaie mondiale și de toate tipurile, ori fi existat pe lume? Se toace 1 000 000. Ei bine, din punctul de vedere al grîului, noi cei de pe echipajul Gloriei C 12 am fi unul din cele convertite care, după socoteala omenescă, fac cifra numită milion. Paralelismul acesta pare așa de evident că mă aplec și îl întreb pe conducătorul combinei la ce armă a făcut armata. Și el cu masea lui groasă de praf aplicată peste figură, suride prin ea, pot desluși că e un suris, și spune „la tancuri”.

Printre spice, Rochița rîndunicii și Singele voinicului. Mașina le absoarbe indiferentă mestecîndu-le în botul ei neiertător. În urmă, cîmpia cheală. A-proape patru mii de kilograme la hectar — spune cel de lingă mine cînd terminăm cursa de trei kilometri prin lanuri și întorcem, mergînd acum mai greu cu soarele arzător al lui iulie drept în față.

Constantin ȚOIU

Bucolică

Să ne-afundăm în marile livezi,
În liniștea-ntreruptă doar de poame,
Unde pe mii de ani-năinte vezi
Rostogolindu-se aceleași toamne;

Și, orice neguri ar aduce norii
Din fabuloase ceruri megieșe,
Ca-n cele mai de mult istorii
Cireșii cresc din flori cîreșe;

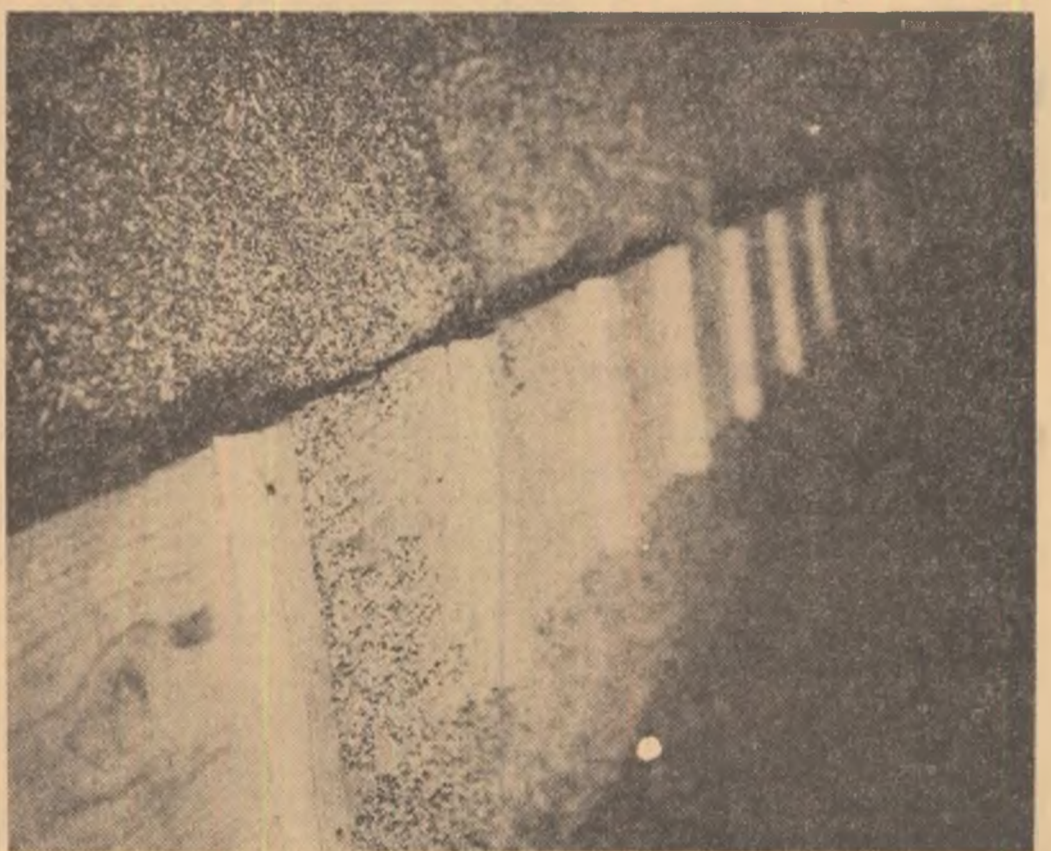
Legile basmelor se schimbă
Zadarnic printre paradize,

În doar de ei știuta limbă
Caișii spun mereu caise;

Și ea și cum nimic în lume
Nu-i poate face să dispere,
Cînd zările descresc, anume
Merii repetă-aceleași mere...

Oh, pomii, frați de singe și de țară
Legăți ca noi de vînt și de pămînt,
Cînd timpul singur-l măsoară
Bătaia fructelor cîzînd !...

Ana BLANDIANA

Omul-griu

— PASTEL —

„Griul e solgăbirău!” mi-a pus în vedere Todor, care a trăit o viață terorizat de planta erbacee și a avut toate motivele să-mi însuflească spaima lui secretă: în Țara Chiuarului griul era musafir, nu-i pira lunea de piatră și se răzbuna pe lăcomia celor care voiau să-l populeze în spațiul inospitalier, cum s-a întâmplat cu Todor, rău-dezamăgitul pâlmaș de pe Someș, care mi-e tată, are vârsta de optzeci de ani și stă pe strada Uzinei, 125. Lunea-i spune omul-griu.

De mic m-a învățat să privesc neîncrezător planta piinii, zicându-mi: „Griul e solgăbirău, vine în muni și însele, te lasă cu buza arșă; și de o mie de ori e mai credincios mălaiul”. Și ca să mă convingă, tăinele meu rostea cu gură bogată următoarea pildă. Chiuarului au urcat pe un munte, de unde au dat de-a dura, la vale, o roată de pine și alta de mălai, probându-le statornicia: pinea s-a rostogolită fudulă, luându-o la sănătoasă, și a dispărut la șes lăsând arome în urmă-i, în timp ce mălaiul a murit de ris și s-a făcut fărimă, împărțindu-se darnic satelor din muni, prilej ca țărani să exclame edificati: „Tot mălaiul, sireacul!” Se întâmpla asta prin anii '30-40, parabola era adevărată, la propriu și la figurat: în casa lui Pop Todor, agricultor de profesie, se minca pită de câteva ori pe an (la Crăciun, Paște, plus sărbătorile naționale), cei opt copii ai lui au crescut cu „mălai copt în ler”, deoarece bruma de grișor se topea în impozite, taxe liceale, haine de țig din „ieftin-piaț”, cărți-caiete, bicicletă etc.

A trebuit să mă fac mare, să trec Carpații, să cobor în cîmpie, spre a mă convinge că griul nu-i ostil pentru totdeauna și față de tot românul. S-a întâmplat asta în ziua de 17 iulie 1951, când am primit pentru prima dată tipăria Bărașanului. Revin de atunci, an de an, în fiecare iulie, să văd așezul de griu și spectacolul e, invariabil, același.

De cum intru în Bărașan, mă asaltează griul, bunul, galbenul; vine ca o mare, curgînd gros, fîrîtor, ca o lavă cu fîșniri uscate, vîrșind scinteie pe linia orizontului, venind spre mine din cele patru puncte cardinale. Și în timp ce vine, curgînd încontinuu, griul crește

vîzînd cu ochii, curge din luturi în sus, împins de forța germinativă și de sevele care suie în tulpini, în spic și în bob, umflîndu-le, săltîndu-le: mă leagănă blana holdei tăvălugită de vînt subțire, simt cum mă împunge la subsuori griul-bărbat, foșnind stîcios și ridicîndu-mă, ca pe un invins, în sulitele mustăților sale. Am să-l chem pe tata în Bărașanul lui Iulie să se lase răstîgnit de grîne, să piardă treptat leagătura cu pămîntul, ridicat de subsuori, împins în sus, în slavă, cu bărbia ținută drept, privind cerul, ascultînd pasărea.

Griului îi place muzica? afirmă o femeie-savantă dintr-o țară a griului, din Canada: griul tînar sau griul în lapte crește mai bine și mai repede în mediul sonor, supus la sunete continue, de 5.000 sau 12.000 cicluri pe secundă, crește fabulos, biciuit de o secretă euforie vitală. Daștețele violente de clopot „decid” bobul să explodeze, să arunce colț; tonalitățile viorii și ale flautului sînt foarte agrede de griul întins pe vaste spații. Cine a instalat difuzoare în Cîmpia Română, umplînd orizontul de muzică și griu? Cine a cîntat dulce în Bărașan?

Cred că a cîntat ciocîrlia. Și soldații recoltelor au cîntat. Noi toți am spus cîntecul, imnul, cu buze fierbinți. E imnul muncii înfrățite, care se cîntă în mari coruri la noi. E imnul muncii libere. Imnul de acum, al României socialiste.

„Griul e solgăbirău!” îmi cade în auz vocea lui Todor, rău-dezamăgitul pâlmaș, care mi-e tată, are vârsta de optzeci de ani și stă pe strada Uzinei, 125. N-am cum să te mai cred, omule-griu. E iulie 1971, vino în Bărașan.

Primul un agricol al cincinalului pare a fi extraordinar: abia aștept toamna, să urcăm pe cel mai frumos munte al țării și să dăm de-a dura o roată de pine și alta de mălai.

Ehe, griul, griul...

POP SIMION

Gustul soarelui și gustul țărîinii

În Ardeal griul se coace cu două săptămîni mai tîrziu, imprumînd parcă firea moldoană a semănătorilor. Am fost de curînd pe acolo, prima dată după inundațiile de anul trecut. Peste îngrozitoarele mlaștini de atunci se înfîșese o împărăție nouă: în stînga și în dreapta nu vedeai decît holde albe, exasperate de soare, culcate într-o rină de propria greutate, de presiunea astrului, dar mai degrabă de intelpeciunea spicelor, tîhnite, glumeată și realistă, echivalentă vorbelor de duh ale bătrînilor de pe lași. Un asemenea spectacol nu poate decît să te emoționeze mereu, cu toate că artele au luat din el tot, fiecare ce-a vrut. El te umple de un fel de evlavie mută față de neînfrîngerea succesiunii a holdei, flacăra niciodată stînsă a acestor pămînturi. Dacă aeriul e spălat de lumină, pămîntul se spală cu aceste culori izvorîte direct din soare.

V-ați oprit vreodată la bobul de griu? Sărutăți întii strămoșul de pe față lui nevăzută și soaregeți apoi coaja fragilă în dinți. Un gust amărui și cosmic, dar în același timp dulce și pămîntos te inundă — îmi place să cred că acestia sînt gustul soarelui și gustul țărîinii, deși știu tot atît de bine că nu e vorba decît de gustul simplu al griului, căci, griul neputînd fi cultivat în sere, componentele lui nu pot și n-ar putea însemna niciodată nimic una fără cealaltă.

În el, singele vechi se amestecă cu lacrimile de acum un an, cu sudorea încordată de azi, iar, mai departe, cu halucinantul gust de usturoi sideral care te face să duci dorul spațiilor.

Acesta este gustul piinii de Ardeal, care de două mii de ani nu încetează să se coacă, dînd ochilor nostru cel mai vechi moment de meditație asupra rotirii vieții pe aceste vechi pămînturi.

...Și așa vin spre noi — și totdeauna vor veni spre noi — urmîndu-și numai legile proprii, coborînd dealurile Felăcului, Selimbărului și Timișului, marile piini de Ardeal, uriașe roți aburînde și înmiresmate ce nu știu să se rostogolească decît la vale, pe un drum trasat pe dedesubt cu oseminte.

Romulus RUSAN

Grinzi inverzesc

Fructul solar veghează solemnale ratii
Pe florile cîștili sub gheizer pentru salt
Din pasăre-n granituri, în muzic și nănliri
Cu romb de ape clare-n virte deschis inalt.

Peste mistreții ierni scurmind subsolul noapții,
Matca se lasă-n aripi, piatra-nloroște-n aur,
Curg brazii peste somnul putat de echinocții,
Ise voievozii-n scuturi prin raci, de vînt tezur.

Se naște viu lumina și-n simburii vrea să urle,
Cerbii glîșează-n arbori și ploii solare rod,
Fielea cetății crapă, grinzi inverzesc în tulle,
Belșug inecă drumuri, cară plesnesc sub rod.

Pachia Ion TATOMIRESCU

Verde — galben

Ahangheli ai boamei pe mări de alcool —
Aici era un munte, acum este un gol.
Nebunule, nebune, vezi clipele cum curg,
O, rai de verde-galben, într-un amurg-amurg.

O, rai de verde, verde, mult mai suav decît
E coama minjilor pe gi.
N-am aripi și prin ierburii merg pe jos,
O, griul verde, galben, într-un amurg frumos.

Șerban CODRIN

Singele în maci

Finlîna...
Înălț pur îi arde în copaci
Eu vesnic străjînd un ochi al lumii
Imi înserează singele în maci.

Cum cade roau peste carnea mea
Și trupul mi trece pe sub stele vii,
Un tandralîi de singe mă-nveștea
Pînă în rădăcină, auriu.

Noaptea, dezbrac în sullet
Galbinul corn de lună
Și-n marmora, prins trupul,
Intîrzie s-aponă.

Vasile ANDRONACHE

Roua din pacea semînelor

Spune-mi cîmp prin sulletul locului frate
cu cerul
și cu mina mea stea arșă pe sape
cum las sămîntă și ochii salului
înălțare de aur pe ape

din oale bătrîne întru zlua chipului nostru
roua de griu întemeiate vetre
în pacea casei noastre coboară
stîlpi încrustați și neastîmpăr din pietre

o ripă de baltă-i aprînsă-n grindă
flamuri la poarta nălțată pe umeri
dinții hierului semînelor se-mpart

ploaia să-i cînte
seară să-i numești
larăși și iar larle țereste și vîmi
pentru moartea amurgului și un semn
celor trei stele scrise-n linia vieții
și-n marea de-aramă dragoste consemn

spune-mi cîmp și voi sălbatice ființe
zvirile din mina domestică buna
pînă unde poagoră cuvintele
pînă unde sint lanul ce sperie luna.

Ion IUGA

Voisem să văd cum se leagă piinea

„Bărașan, Cîmpie deschisă Dunării și Carpaților, pămînt românesc îngrășat de singele celor care l-au apărât peste timpuri, îngrășat de singele celor care l-au muncit peste veac, al nostru fără să se cheme Cărlău, al nostru fără să-și zică Negoiul, rodînd din sămînta aceluiași soare prăbuși în lut...”

Spre Căzănești lalomitei drumul albește de praf, cruzi de piatră, cărora le-am mîngîiat litera ștearsă sub mușchii uscați, însemnînd morminte de holerei în zădărnice, stîniși fără apă la umbra puțină și trasă a vreunui salem, marginesc moșia care a fost odată a lui Iemăchiță Văcărescu, dar mai apoi a Cantacuzinilor, apoi a Bălenilor și iarăși a Cantacuzinilor care se trudeau să prelușcă în galbeni venetici ori în diamanticele cele, aproape 24.000 (douăzeci și patru mii) de hectare pe care le stăpîneau. Bătrîni obștei Căzăneștii trebuiau să jure punîndu-și țărîna din vatra satului în opinci, ca să fie judecata după dreptate, că de acolo is și că deci li se curățe locul bordeiului, bălătura în care își fierbeau zeama și își zămisleau copii.

Mai era prin părțile acestea o moșie, Călăgăreasca, întinsă pînă spre Brălia, închinată mănăstirilor de la Muntele Athos, smeriților de acolo care nu se puteau pocăi fără să guste miera dulce a Țării Românești; aveau aceștia și meloc, han adică, ajuns în vremea din urmă al Răchiteții, muere cu patina negoțului și a călăreților de noapte din cîmpie, hoți de cai și de tîhnă boierească. Și a-mintea despre acestea Ștefan Mihai, secretarul de partid al cooperativei agricole, după spusa hunicului său omorît de vîtafii domnești, „peceliul cu smola”, să-și dea chinul duhul. Numele satului ar veni de la un anume baci, Cazan, tras de la munte cu oile alții, la verde și fără cuprindere loc de pășune, întemeind o adunare de oameni; li se cuvine acestuia pomenire. Era mult pămîntul și întins, dacă au trebuit Cantacuzinii să aducă pâlmași din Ardeal ca să-l are și să-l semene și tare își temeau omnia loc de griu milă dacă, în 1907, unul dintre el, Grigore, ministru de interne, aducea călărași și tunuri Krupp, aici și la Ciochina, să-i poalească, să-i mai apese odată, să treacă pe ulițele satelor ca spaima de inec, să-i rămîni lui în coșere griul și porumbul, vîndut deja la Șcheia Giurgului cu se nemerea și putea să-l care, căci avea dumneaui boierul și dregătorul, scorbitor de la Bizanț, boli de ficat și de inimă de îngrijit la Karlshad. Tot Ștefan Mihai îmi spunea că, atunci cînd au fost să se certe frații Cantacuzino între ei pentru partea aceasta de avere, l-au sîngerat omeeni unuia pe administratorul Mărgărit, credincios altuia, altfel suflet de cîine, cu părere de rău că nu făcuse iapta aceasta plăcută un localnic ca el, care să fie al Căzăneștilor, pe-depsitor, ci un altul străin, tot corb. Călăgărilor le-a secularizat moșia Vodă Cuza și a împărțit-o, loturi, prea mici pentru partea acestuia de țară unde se măsoară și bălăta ochiului, dar cei ce au primit n-au apucat să se bucare, căci au venit cu poftă unul ca Radu Sava, pus pe cheag și pe țea, și care și-a clădit conac cuprîns cu acareturi și foisor deschis spre patru răsărituri, să vadă hotarele și să se îndestuleze, urmîrînd cămășile albe ale argăților indoiți pe coasă. Așa au trăit pămînteni, calici sub acoperiș de stof, adunat de prin sărături unde baltea dîhnînd apa, așa apucase și Șerban, presedinte, bărbat voinic și rumen, sînătos ca după ploaie, cum vorbeam în răcoarea fostelor case ale lui Sava Radu, acum sediul cooperativei, legumînd caise în pîrg, galbene ca tot ce se coace în cîmp. Era spre amiază...

...În zilele mele dinții am umblat și eu cu ucele, arse și smălțuite, legate la gură cu șirpe curate și cu mămăligă teapănă, tain puțin pentru bunii și părinții mei de la Moldova și-mi sînt aproape necrușii creștii larg sub care se prinzea sărac la umbra deasă odată în zi. Știu pogonile de pe coasta de deal a Stoicanilor, cu clăi legate, știu aplecarea metalică a secerii spre pătul înalt și, de ce să n-o spun, asta as fi vrut să văd și aici dar nu mai era. Masina de teren, un I.M.S. hodorigit ca gopo-

dariilor de aici, venise cu noi și Moise Ion, secretarul de partid și primarul comunei, și acesta clădit zdravăn, să țină —, cu tabla încinsă și trînzînd a benzina rîncedă, se zruncea într-o întindere cu care nu eram învațat, griu și iar griu, mii de hectare de soare și de galben, aer încrîmășat în dogoare iar cînd am coborît într-o margine de lan, unde voisem să văd cum se leagă piinea, m-a impresurat, ceea ce nu se întâmpla prin alte părți, Bărașanul. Mi-au sunat, armonice curgeri de silabe, strofele fără rimă ale lui Odobescu din Pseudokinegethos: „ce desfătare cinătoarească mai deplină, mai netărmurită, mai senină și mai leagănă în dulci și duioase visări, poate fi pe lume decît aceea care o gustă cineva cînd, prin pustile Bărașanului, cărău în care stă culcat abia întreaga de cai fără de urme? Dinaintea-i e spațiul nemărginit; dar valurile de iarbă, când inițiate de o spornică verdețate, cînd ofițite sub prilitura soarelui, nu-i însuflă îngrăjarea nestatornicului ocean. În depărtare, pe linia netedă a orizontului, se profilează, ca mușuroaie de cîrtițe uriașe, movilele, a căror urzeală e tîna trecutului și poadoaba pustietății”. Dar l-am lăsat pe acesta, atît de drag lui Sadoveanu, să ocolească ciriduri de dropii în erudite divagații de împătimit gonitor de pășare; nu se zăreau movilele, dar deasupra cerul era ca o rufă spălată. Dacă tot ce știam eu, dînt-o copilărie de curînd dusă, s-ar chema muncă a cîmpului, atunci nu așa ceva se făcea aici, era mai degrabă o industrie, cu scrișnet de metale lovite, cu iz de hidrocarburi arse în mașini ciudate, de poveste cu babe ale dracului. Și curgea griul ca apa... S-a scurs parcă viața din cuvintele stîngaci și năling minuite de alții, dar asta pentru cel ce compunește, nu pentru cel care înfăpîtește: așa este însă, griul e auriu, lanul este întins, țărani sînt țărani, sînt puternici și arși de soare și au minile negre de pămînt și țetele negre de pleavă și cu sudoare se înfrîmîță o pine, despre care îmi zicea, cînd așteptam să se-ntorcă că Gloria, combină mator, dinspre mîgîni, același Moise Ion că „nu este numai bună, ci și frumoasă, așa cum e ea și cum miroase”. Avea să-l întregesc, mai spre seară, Șerban Mihai, care era gustul istoriei și darul s-o spuna, mîndrindu-se și judecînd că „acela cărău nu-i vine la îndemînă țăraniul, ca un lucru de rusine, să nu mestece coaja jîmblei”. Avea dreptate, da, căci, în arșița de aluat frîmînat de aici, la Căzănești, un șngur om, Drăgan Marin, de sase ani muncitor pe același Bărașan despre care vorbeam, ne dă, celor care mîncăm și ne plăgare aproape 40.000 (patruzeci de mii) de kilograme de griu limpede, el singur, în fiecare zi, țăraniul conducînd o Gloria, produs al uzinelor bucureștene „Semănătoarea” murdar de uleiuri, minuiul aur curat, s-ar putea să fi îngrășat, de bună credință fiind însă, mecanica concretă a culesului de roadă, de sare a gleei, dar nu poți face altfel pentru că acesta este adevărul, aceasta este munca pe care eu am văzut-o, pentru că undeva, la Coliția, între spice, de vreo patru, cinci ani s-au forat sase sonde care produc țetei, nu apă limpede de izvor la care să se adape morișice ori, pentru că deasupra noastră, cu o pată pe sevățele care eu bob, sublime și blezi, ale lui Grigorescu, se îndirjește abstract și contemporan, un heli-copter, pentru că, în cealaltă parte, după o fisie subțire de cîrîng, 150.000 (o sută cincizeci de mii) de porci clefăie după rețete savante și se pregătesc, toți, odată, să aungă jambon de Gratz, după un noroc pe măsură.

...Eliberarea anilor '44 găsea în Căzănești 2.900 de suflete trăitoare, mostenindu-se astfel un sat obisnuit pentru vechiul Regat cu pitorescul lui amorsat de lipsă, într-o lene somnoroasă, pe care o tulburau doar cecoșii dimineață și, prea adesea, surdele lupte pentru pămînt, pentru mai mult pămînt, să fie, să se gasească, pămînt pentru zestre, pămînt pentru cimitire. Mai descîntau lemăile pricepute, mai legau ploile, mai blestemau popii în strană vreo-o fată mare rămasă grea, trecea vremea, se făceau bucatele și atunci, dar treceau și ele, tot ca vremea.

Octavian STOICA

Cimpenească

Ascuns în lan, puil de soarece
moare vîzînd
codrul lui,
marele lui codru
cum se dărmă.
Aude tulpinele scrișnînd
Și moare la sfîrșitul lunii...

Din cer, vulturul nu știe nimic,
La fel de galben peste tot e cîmpul,
El trece, ca și ieri, cu ochii galbeni...

Și numai ea știu
și cînt
la începerea secerișului.

Nicolae OANCEA

Mereu

Mereu și tot mai sus mi se înalță țara
Cînd toacele din griu aprind vădăduhul
Patriei
Și inima din care curge iubirea mea de neam.

Hristache TANASE

Înfățișare în griu

Sămînta mea e griul altor vieți
Întoarse dinspre mare și ascuțite-n mine
De răul împlinit în simburii din bine
În tălgerale luctoarei dimineți.

În lanuri verticale e rodul aspru
Și sulita să-l plece nu mai poate...
Un vis de slavă și singurătate
O piramidă bobul pe pleoapa unui astru.

George Virgil STOENESCU

Numai aici

Doar miriștea se leagănă aici
Numai aici sub lună-alunecînd
Și stelele sînt mîdăioase spice,
Și frunzi se-apleacă peste gînd.

Pe urmele lăceșilor se-arată
Imense miriștile și cîmpia
Înălță semn de patimă bărbată
Cît iurile spun de România.

Vasile ZAMFIR

Blind Bărașan

Dulce melancolie depărtată
la adierea pleoapei tale
blind Bărașan.

Spre sulletul meu aduci
miera tăcută a somnului;
izvor acestui tumult!

Legănare a materiei
în sulletele celor morți.
Mă rog pentru brazda păstrătoare
a întesului de Rod

Bărașan, aripă, adiera,
sălbatec vin,
mai lin glășuitor decît mine
și-n venele mele biruitor
ca singele-n aripi!

Ion STANCIU

Miriștea de pe urmă...

Lumina joacă auriu și liniștit deasupra cimpului, incintă și doare, se apropie în pinze transparente, se depărtează și farmecă și ustură ochiul.

După ce s-a întâmplat această complicitate miraculoasă între pământ, apă, soare și bobul de griu care — aruncat, sacrificat și îngropat, — mai zvinește odăla prin tulpina de pai galben ca să se înmulțească înspicat, rămâne iar lumina care înțepă ochii și se înțepă ea însăși în miriștea rămasă. După, altădată, seceră și coasă — acum după combină.

Sosim la orele dimineții în Căzănești, comuna puternică, harnică și bogată cu o istorie dramatică și pitorească, unde îi găsim pe președintele și pe secretarul organizației de partid ai cooperativei agricole de producție și pe primar, gata să pornească pe cimp, și pleacă împreună, nu înainte însă de a „panorama” așezările locale de prestigiu, ridicate în marea lor parte prin muncă și contribuția voluntară: dispensarul, „modern, nu așa...”, Căminul cultural, magazinul mixt, cinematograful, Parcul de cultură și odihnă. Dar mai ales scena deschisă în aer liber „cum nu e alta în tot județul, și poate în toată țara...” (Si e splendidă, și cam așa e).

De fapt, veritabila scenă e alcătuită azi din întinderile tarlalelor de griu unde se poartă acum, încordat, dialogul om-recolta, încordat dar fără dușmănie, îngrijorare, sau spaimă — anul acesta se obțin aici patru mii kilograme de griu la hectar.

Pe tarlale miroase plăcut a griu nou, a motorină și a nădușeală omenească.

Combinele înaintază prin lanuri înghițind cu lăcomie temperată spicele, cutremurându-se parcă de plăcere și transformând lumina din față în saci cu griu.

Bineînțeles, secerișul mecanizat nu mai are ceremonialul de altă dată cu accente și desfășurări aproape de epopee.

Privesc una din combine pe care stau cooperativele Radu Păuna și Enciu Rada cărora vințul le umflă basmalele și fustele și nu pot să nu reamintesc că în covoierea asupra pământului, aplecarea frunții și a umerilor zeci și sute de metri până când începi să vezi alb, să-ți tuie urechile și să-ți vijlie capul și simți nevoia să te înalți și nu trebuie, dacă te ridici te-ai nenorocit, simți și te pătrunde oboseala, te dor șalele, brațele sînt ca pisate și mergi, mergi înainte buimac până la capul lotului și acolo te întinzi pe pământ și zaci și pe urmă iei iar de la început; înmănunchiere a spiceilor: retezarea cu seceră; facerea mănunchiului și așezarea lui în stînga, formarea din șapte sau treisprezece snopi a unui „piclor”, căratul la arie, trieratul, vințuratul... Toate acestea sînt comprimate acum de cele două femei în trei mișcări: potrivirea sacului sub dispozitivul de scurgere; legarea la gură cînd se umple și aruncarea lui pe rampa din stînga.

„Și combina înaintază și schimbă lumina din față în boabe de griu.

La întoarcere, întîlnim pe șosea o „Glorie” — cea mai modernă dintre combine, mergînd istovită spre meritatul răgaz de odihnă al serii și al nopții. Volanul înțelpt al lui nea Nelu Dumitrescu o ocotește atent și gingaș iar muchiile și încheieturile ei metalice sînt scilpitate stins de săgetările de lumină la fel de istovite ale soarelui care stă să se piardă pe după dealurile vinetii, — de fum și răcoare — ale Buzăului.

Nicolae VELEA

Mă înserează timpul, se-apropie-nceputul, Din tindă, peste culme, vă caut și vă chem: Veniți mai lingă mine să socotim avutul Agonisit cu tuță, sub har și sub blestem.

Tot ce vedeți i-al vostru: ograda din mejdînă, Cu pruni și meri toamnici, cu piersic și cais, Și coardele ce urcă polul și închină, Prea slintul singe-al viței, pridvarului deschis.

Înserare

Sînt toate rînduite. Și toate-au să dea rod Cum mi-au rodit și mie, — și muncă vă vor cere! S-a povîrni spre noapte de-alteia dimineții; S-aud în talpa carii cum rod pe sub lerestre. Sîd veșnică lîntînă de sevă și putere.

Păstrați doar grija casei din pînă-nceasă zestre; S-a povîrni spre noapte de-alteia dimineții; S-aud în talpa carii cum rod pe sub lerestre.

Se cere plînsul Anei zidit iar în pereți.

AI. CERNA-RĂDULESCU

Fotografiile: ION GUGUNA

Grîu la barriere

Zeul de cereale

Un vînt de griu venînd a spîntecat Cîmpia-n lung și iar cîmpia-n lat. În crucea lui a prins-o fără viață Și-a răstîgnit-o ca pe-un sloi de gheață. Și s-a lăsat apoi o noapte-n toate Ca-n preajma unei săbii ridicată. La marginea zării apăruse Zeul de griu cu degetul pe buze

Dumitru CONSTANTINESCU

Virtute

Și-a scos pasărea puii — și era dimineată, și ploua cu soare.

Și avea pasărea gînd să crească pui mari pentru că era dimineată și ploua cu soare.

Și mai trebuia, mai trebuia încă să facă pui să zboare, pentru că era dimineată și ploua cu soare.

Și se uita pasărea la zborul puilor și era mulțumită, pentru că era doar dimineată și ploua cu soare.

Ion TUDOR

Ilfov, Teleorman, Olt, Dolj sînt județele pe care le-am cutreierat în dorința de a simți mirosul paiului de griu strivit, al grîului, al piinii de miine. Sînt lucruri care nu se predau ușor scrisului, nu oricine poate intercepta această senzație a muncii neobosite a țaranului. Piine — țării și piine — lui însuși! De la primii kilometri făcuți pe cîmpia cea mai mănoasă a țării, la bordul albei Dacia 1300 a redacției revistei noastre, înțelegi că anul 1971 este anul marilor recolte. Apropiindu-nă de combină, mi-am zis: Da, numai tu poți face față acestor holde, acestui griu imens care așteaptă tăcut să intre în metamorfoză.

Urc lingă țărani pe combină, toți sînt preocupați, nimeni nu are timp de vorbit; un băiețel de vreo 10 ani mă întreabă dacă mi-e sete și-mi înlînde un ulcior cu apă. „Îți place la noi?” „Da, îmi place!” Dar ție?” „Mai mult ca oricui!” „Ce-ți place?” „Și-mi arată grav, hotărît, boabele de griu grase și galbene ca aurul, care se scurgeau cu repeziunea — cum însuși zicea — a unor meteoriți, în saci și de aici în camioane.

Grîul, această plantă care i-a încălzit pe toți ai noștri, de la strabuni la bunici și la noi, ca să nu mai vorbim ce efect a avut asupra străinilor, este al nostru. Este al nostru și al copiilor noștri, este bogăția incontestabilă a românilor.

Se întrezărește județul Dolj. Intrăm. Cit vezi cu ochii, și pe o parte și pe cealaltă, kilometri de floarea-soarelui înaltă, sfîtoasă, cu ochii ațîntiți spre cer. Se hrănește cu voluptate din soare. Hotărît lucru, se întrece cu grîul; cine va câștiga competiția? O știm cu toții! Porumbul se ridică și el. Zumzetul combinelor ne face să primim mai atent piramidele măjestoase clădite din paiete bogate. Se întucește pe nesimțite, răcoarea și mirosul pământului devin mai țepoase, mai atrăgătoare. Satul este cufîndat în liniște. Miine se va da marea bătălie. Omul spune mereu — miine, miine, miine.

Și din nou — Dolj, Olt, Teleorman, Ilfov. Parcă se aude și « vede grîul la barrierele Bucureștiului.

Ilie RUSE

Și locul, și timpul de zidire

Piramidă cu sullete cit muntii. Secretul tău la mijloc și pînă la el o taină — O junglă nepătrunsă prin care un pul de viață Se îngîna la răpirea de pămînt.

La umbra ta de piatră să țiu un joc de soare. La mijlocul distanței dintre cei doi morți și viu. O blînda cerșetoare prin viața care trece Și lasă urmă slîntă pe lună ca pe deal.

Vezi ziua săptămîinii, ce mică și deșartă? Pe lingă a ta minune cu care mă ocupi. Vezi anul — mușuroiul de cîrîtă-n azurul Cu oamenii ca roua pe ce e nepătruns?

Desigur vezi și locul și timpul de zidire! Cînd stăpînire ai pus, lumea lovindu-se de tine, Cum se lovește ochiul meu de întuneric Și haina de întuneric cu incul de să rărește.

Deosebînd printre-insul ce-i una de ce-i alta Ce este soare de ce-i oglîndă-n soare. Și atunci prețuire ce mingii șapte lucruri Pe care-l vei alege să fie mai secret?

Victoria RAICEV-VOICESCU

Coman ȘOVA

Semnul secerii

Ca unul care am copilărit îndelung în sate olteneste (de dincoace și de dincolo de puternicul fluviu) cunosc destul de bine muncile agricole. Impremună cu rudele mele de aceeași vîrstă am practicat (alături de o intensă activitate pastorală) multe din lucrările străvechi și minunate ale pămîntului: am dat cu sapa, sfios, printre firele de porumb încă fragede, le-am plîvit, mai tîrziu le-am „îngropat” în cuburi ocrotitoare. Dar dintotdeauna cea mai fascinantă dintre toate ieșirile pe ogoare mi-a părut și-mi pare secerișul.

În unele părți ale țării — și în alte țări — secerișul este totuna cu cositul. În părțile noastre grîul nu se cosește. Oricît de frumoasă, și puține gesturi bărbătești au atîta grație!, mișcarea vastă a coșăului rămîne pentru mine străină, ca o minune pe care abia de o înțelegi, rămînînd în afara ei. Dar cu nimic mai prejos mi se arată îmbrățișarea prin înclinare a tulpinilor de griu, plutirea scurtă a secerii printre raze și retezarea cu sunet de belșug. Omul e umil în actul seceratului, de parcă ar ingenunchia în fața muncii lui înfăptuite, sub povara triumfală a soarelui.

Tehnica secolului a pătruns hotărît pe marile suprafețe legănate de griu, ciudate păsări neburătoare și lipsite de frumusețe, au îndreptat spinările țaranilor. În paletele neistovite ale secerătoarelor-mașini cîmpile se petrec cu înțeleală. Doar în lanurile dobrite de furtună mai pătrunde azi — îndeobște — vechea seceră zimțată, ridicînd grîul de la pămînt, ducîndu-l pe brate, ca de milenii.

„Printre multele semne de „bună purtare” care mi-au rămas din adolescență, zăresc pe degetul mare al minii stîngi o cicatrice în formă de semilună: e amintirea rivnei de a-mi termina „postața” înaintea verilor mei, acum mai bine de cincisprezece secerișuri. E, poate, singurul meu semn de cumîntenie

Pie CONSTANTIN

Ion TUDOSE MARIN

Nimbul misterios

Nu este îndoială că primele și cele mai statornice sărbători ale oamenilor se leagă de culesul roadelor, de momentul culminant al unui ciclu de mari eforturi și înțelepciuni străvechi. Dincolo de implicațiile filozofice care țin de epocă, culesul roadelor, culesul piinii de pe ogoare, a însemnat totdeauna o slăvire a muncii omului, prietenia cu natura și adesea victoria împotriva adversităților ei. Pumnul de griu așezat în sarcofagele faraonilor, „Culegătoarele de spice” ale lui Millet sau „Împărțirea recoltei” a lui Octav Băncilă, sînt doar cîteva ipostaze ale unei solemnități primordiale. Dar ne amintim și noi clipa în care minile bătrînilor așezau pe masă piinea rumenă, clipa de tăcere solemnă în care fiecare trebuia să înțeleagă că acesta este semnul adinc al existenței umane.

Învățasem să pricep, după felul cum se întindeau minile și apucau bucata de piine, cam ce este cu sufletul alor mei, dacă ei sînt împăcați sau nemulțumiți, dacă li se cuvine sau rămîn datorii în acea zi. După îndestulare, eram îndemnați să culegem firimiturile și să le dăm păsărilor, pentru ca nimic să nu se piardă din truda oamenilor și din darul pămîntului.

Noi eram foarte aproape de lăina și nu știu dacă peste tot oamenii vedeau nimbul misterios care înconjură fața piinii. Iată-ne în aceste zile milioane de pe întreg cuprînsul țării urmărind ceea ce se petrece pe cîmpuri, participînd la un efort, care nu este numai al țaranului. Marea victorie din anul trecut împotriva unor stihii dușmănoase a dovedit că agricultura este o problemă a societății întregi și continuă să fie pentru că a intrat în procesul general al așezării socialiste. De aici sentimentul că piinea care ajunge pe masa noastră este expresia strădaniei tuturor, așezîndu-se lingă celelalte semne ale rînduiri noastre.

Aflu că undeva într-un colț al orașului cineva s-a gîndit să vîndă piinea cu auto-servire, cuvînt ad-hoc folosit în lipsa altuia mai frumos. S-au avut în vedere probabil comoditățile negustorești, dar faptul mi-a sugerat acea clipă aflată încă în taina viitorului, cînd fiecare va întinde mîna și-și va lua partea sa de piine, măsurată apropiată cantității de suflet, de inteligență, de frumusețe, de hărnicie, dăruirea lumii.

Nicolae JIANU

În dulcea Moldovă

Am văzut într-un film un om prăbușit într-un lan, după o fugă cumpilă. Era un lan de legendă, legănător în soarele aspru și brusc revărsat și crescut împotriva urnărilorlor. Le undeva de sus, din punctul în care pămîntul se află în cumpănă cu stercile, cam din locul de unde s-a întors Icar, se vedea un om răstîgnit într-un lan de iulie. Era un țaran, soldat scapat de sub paza morții. Un țaran care se simțea la adăpost, regăsit aici, lingă pămînt, sub fluviul galben mirosind a piine. Un țaran răstîgnit într-un lan își astîmpăra foamea cu laptele spiceilor frecate între palmele grele. Și un somn adinc venit din siguranța că urnărilorlor le este interzis să pătrundă pînă la el, acolo.

Și totul era adevărat și totul era poveste și totul era frumos. Un lan ocrotit de un om, ștergîndu-i urmele cu vînt și miros de soare: un lan stătea de strajă. Și ochii lumii se apropiau de lan privindu-i fiecare spic și privindu-l și auzîndu-i glasul și iar privindu-l în timp ce un țaran-soldat scapat de sub paza morții se odîinea adinc contopit cu pămîntul. Și nimeni nu putea pătrunde pînă la el, acolo, în mijlocul lanului unde a rămas înfîpt și întins cu brațele larg desfăcute, cu spatele cufîndat adinc în pămînt privind cerul prin pleoapele cazute. Și vedea cum explozii incendiaze casele și lanurile și uzinele și orașele și auzea țipete și bocete și vedea bărbați îndițîți cu lacrima ascunsă și se vedea luînd arma și luînd și apoi se vedea batjocorit și flămînzit și otrăvit cu spirt și apoi iarăși fuga, fuga aceea nesfîrșită, disperată pînă în brațele lanului, acolo, aci, în palma lui unde numai el e stăpîn. Înalt ca trestia, în spic ca vrabia era lanul și paletele uriașe strîngeau și clădeau spicele în piramide și lanul creștea, creștea din timpla lui, de pe brațele lui, de pe fruntea lui, — creștea, creștea mereu.

Au trecut multe veri de atunci, de cînd s-a întâmplat această poveste: pe omul acela l-am văzut în această vară, la Slobozia; într-un lan în dulcea Moldovă. Stătea drept în picioare, ca într-o răstîgnire biruită. Și boabele de griu — ca singele — curgeau din minile lui. Și nu știam ce se aude, cădere a celorlalte boabe ori Bistrița trecînd. Era 8 iulie 1971.

Cuprins

Comuna Sălcioara — Dămbovița — 9 sate — din 1954 n-a mai fost o asemenea recoltă de griu — grindină ieri, 12 iulie 1971 — 100 la sută miriștile afectate — orzul, 600 kg, depășire la hectar — griul 2 300 kg. la hectar — secretarul de partid al satului Ghinești este și seful brigăzii a 1-a cîmp — Cobanu Tudor — grădina legumicolă are 30 ha. — griul recoltat 40 la sută se află în magazii — baloturile de paie n-au avut de suferit din cauza grindinei — oameni de bază ai cooperativei agricole: Bănuță Nicolae, Miron Ion, Mănăila Elena, Toma Marioara — inginerul agronom, Eremia Elena, de 5 ani pe cîmpurile Ghineștiului — sarcina nu e totuna cu gabrioleta — total hectare griu 285 — recoltat 125 — medie de vîrstă la muncile agricole 40 ani.

Amplul program de acțiune pentru dezvoltarea conștiinței socialiste revoluționare a întregului popor, pentru ridicarea la un înalt nivel a activității politico-ideologice, de educare marxist-leninistă a membrilor de partid, a tinerilor oamenilor muncii, cuprins în expunerea tovarășului Nicolae Ceaușescu intruneste în comuna Sălcioara o unitătimă și însuflețită adevine

Săptămîna cultural sportivă s-a desfășurat la școala generală — a venit în sat și Ionescu Cornei, inspector — concursul pe tema: Orientarea profesională a școlărilor — caravana miere — și stomatologică — 3 cămine culturale activînd în 2 locuri — 3 grădinițe cu program redus — în total 130 copii ai cooperativei, — cadre sanitare cu pregătire superioară (2) și cu pregătire medie (6) — casă de naștere — satele comunei: Cătanu — Movila, Mircea Vodă — Caza Vodă — Moara Nouă — Bănești — Sălcioara — Podul Rizii — Drumurile comunei însumează 52 km. consiliul popular se află în Bănești — ferma de la Moara Nouă ține de I.A.S. Cornățelu — președintele C.A.P. se numește tov. Moiceanu Enache, floarea soarelui a înflorit, — lumina electrică de pe ulițele satului (Ghinești) depinde de transformator — merii și prunii au proptele pentru crengi, — puncte sanitare pentru urgențe în fiecare sat — cooperativa de consum are în rafturi frumoase cărți pentru copii — una din ele „Alice în Țara Minunilor” — comuna este traversată de Dămbovița și de calea ferată — două sate ale comunei au haltă — absolvenții școlii generale se înscriu la școlile profesionale de la Titu și Tirgoviște (din 100 de absolvenți 86 sînt în aceste școli) — există o punte de lemn se va construi un pod — se va cere de la Direcția sanitară județeană un post (112 norme) de medic stomatolog — muncitorii agricoli sezonieri de la ferma Moara Nouă sînt dămbovițeni — nu au cantină — condiții igienice de locuit necorespunzătoare — motorul de la grădina legumicolă stă — unul dintre autocamioane este scos din uz din lipsă de piese — sediul cooperativei se află într-un conac de pe vremea burghezo-moșierimii — Riza, o țărăncă, a făcut o punte din crengi de salcie tăiată cu seceră ca să poată trece Dămbovița cu primele ei încălțări — 1893 — 1895 — satul se numește Podul Rizii — pădurile sînt de salcîm și plop — tovarășul Hristache de la județ a venit pe teren la C.A.P. Ghinești — se va înființa o grădiniță cu orar normal — se proiectează o clădire nouă pentru dispensar — dr. Teodorescu nu dă certificate de boală în ziua de luni nuntărilor, indiferent de gradul de rudenie cu mirele și mireasa, — Cooperativă de consum servește la cerere mînașliguță cu brînză și smîntînă — gazul se vinde afară în butoaie de 150 litri — fumatul nu este permis în preajma butoaielor — poliți-na ceria teritorială trimite medicul secundar și specialiști pentru consultații — mortalitate zero pe 1971 — se caută cauza numărului mare de copii născuți prematur — în casele oamenilor sînt ștergare lungi, înfloresc, deasupra tablourilor cu fotografii — a ajuns și la sate pictura de gang: peșenele și iigancă — rezultatele olimpiadelor de matematică și fizică nu s-au dat anul acesta deși Olimpiada a avut cîștigători — balastiera lucrează zi și noapte aproape de vadul Dămboviței — cimitirul nu se află pe deal conform tradiției.

Dialogurile lui Platon dau sentimentul că nu fac altceva decât să rumega bine tragedia greacă. Nimic mai potrivit pentru filozofie ca acest colm al misticății, în care tot focul, tot patosul celor trei, servit pe tavă, este întors și pe o parte și pe alta, pe îndelețe, între fâclile dialogurilor. Ne-am gândit adesea dacă nu cumva Platon este singurul moștenitor al tragediei grecești. Ce poate fi mai organic decât acest proces de trecere de la pasiunea cea mai dezlănțuită, la acțiunea rațională, cu drame care se petrec doar între idei? Într-o idee. Se poate spune că toată agonisala de geniu a lui Eschil, Sofocle, Euripide s-a consumat anume pentru ca, arzind, să pregătească accesul într-un colm înăuntrul, formal tot și vizibil. Local corului și luat de Socrate, care reprezintă ocolul cor al bătrânilor înțelepți din Antigonă, sublimat. El, Socrate e ultima răsunare a înțelepciunii de veacuri. Nu mai crede, din păcate, în zei. În loc să se facă interpretul unor voci de sus, de jos, dă glas unei porții personale către adevăr. Devenit personaj principal, acest „cor” singularizat lasă în umbră personajele active din Dialoguri: pe Alcibiade, Criton s.a.

Ca se întâmplă în aceste tragedii de tip nou? Se răzbind abstracțiunile, ideea de bine devine înspăimântător de apăsătoare, căsăpește noțiunea de rău, ciuștește nasul conceptului de frumusețe. Ca și când ne-am afla printre niște statui care prind viață și își iau rolul în serios. Tragedia greacă s-a pietrificat, a înmărmurit și de aici începe Platon. Și cu asta se și termină totul în materie de chin, care, după ce împinzise cerul cu puzderie de fulgere, doborând oameni și zei, trece prin peștera de sub fruntea numai a omului, în lumea umbrelor abstracte. Aruncând acum o lumină înapoi, primele tragedii despre care am vorbit cu glas poate prea tremurat, pentru că ne-au făcut să tresărim, ne apar ca proiecțiile acestor prototipuri ale gândirii într-o uriașă cavitate calcaroasă.

Totuși, apariția filozofiei dialogate nu face decât să reia încă o dată, poate mai diluat, intriga descoperirii de Eschil în Prometeu ținut pe sârcoș și cu vulturul consulându-i măruntaiele. Personajele lui Platon sînt, în mare parte, niște minci și ideile le vin stăpîn pe o rîmă. Singurul personaj de tragedie e Socrate și tragedia lui, poate cea mai mare, a fost de a determina niște oameni sătul să gîndească. „Gîndește, domnule!”, iată pe scurt toată dialectica socratică, ironia socratică, ironia sorții, pentru că, gîndind, Grecia se trezește fabricind cutucă.

Hegel a analizat pătrunzător cazul Socrate, vinovăția lui fără vină. Oedip-ismul lui, ca și al societății ateniene. Astfel destinul lui Socrate este cu adevărat tragic. Tocmai în aceasta stă destinul tragic general și moral: un drept intră în conflict cu alt drept — și ca și cum numai unul dintre ele ar fi drept în celălalt nedrept, ci ambele sînt drept în mod opus și fiecare se lovește de celălalt, ambela suferă prejudicii și astfel ele și sînt justificate unul față de celălalt. Insuși poporul atenian ajunsese în acea perioadă a culturii sale în care conștiința individuală, devenită independentă, se separă

de spiritul general și există pentru sine. Acest lucru îl contemplă acest popor în Socrate (dreptate avea și unul și altul), dar el simțea în același timp că aceasta înseamnă ruină; și odată el a pedepsit în persoana lui Socrate acest propriu moment al său. Principiul lui Socrate nu este greșala unui individ unic, ci el era implicat în el; acest principiu era tocmai crima pe care spiritul poporului o comitea împotriva lui însuși. Aceasta înțelegere a suprimat în ochii lui condamnatului lui Socrate, Socrate a apărut ca unul care n-a făcut nici o crimă, deoarece spiritul poporului este acum pentru sine în general această conștiință care se reintoarce din ceea ce e universal la sine. Aceasta constituie soluția acestui popor, al cărui spirit nu pește mult va dispărea din lume; și va dispărea însă în așa fel, încît din cenușa lui se va înalța un spirit superior. Căci spiritul lumii s-a ridicat la nivelul unei conștiințe mai înalte.” Și, puțin mai departe, această concluzie: „Statul atenian a mai dăunat mult, dar floarea naturii lui particulare s-a vestit în curînd. La Socrate caracteristic este faptul că el a sesizat acest principiu în gîndire, în cunoaștere și a făcut din el principiu valabil al ei. Acesta este modul superior de a-l înțelege. Cunoașterea o atras după sine căderea în păcat, dar tot ea posedă principiuul mîntuirii. Așadar, ceea ce pentru ceilalți a însemnat numai ruină, a fost la Socrate (fiind principiu al cunoașterii) și principiu care a conținut în el salvarea. Dezvoltarea acestui principiu este întreaga istorie ulterioară.”

Iată că din lumea plămăzuirii sufletești trecem, odată cu Platon, la mistuitoarea ordine de idei, pentru ca, în același timp, tragedia unor umbre, a unei mitologii, să se strămute, poate de mii de ori mai dureroasă, în viața unui om și a unei societăți. Pasiunea absolută devine idee absolută, și labirintul de nevăzute al adevărat labirint, ajunge, prefăcut în curcubă, la buzele omului, a cărui moțra a fost de a face Europa gînditoare. Platon e primul care nu numai că pomenește dar e senzația, am putea spune, a Atlantidei scufundate. O simte scufundându-se de sub pîlci. Prin ceea ce a notat el de la maestrul său, apele mării par a se da înapoi și uscatul dispărut se recuperează în largi zone de conștiință.

Marin SORESCU

ARTE

Alcătuită din opere adunate de la patru muzee pariziene, actuala expoziție de la Palais este concepută unei vaste acțiuni de popularizare în țara noastră a marilor maeștri ai picturii franceze. Ideea nobilă pentru care trebuie să mulțumim tuturor celor care au inițiat-o. Aceștia sălă care l-a adăpostit nu de mulți pe Brăncuși stă la dispoziție actualei expoziții. Ea cuprinde judicios numărul de lucrări propuse, dă posibilitatea numărului mare de vizitatori să le contemple în bune condiții. În sfîrșit, are un catalog bine făcut, în îndemina tuburilor de frumos. Expoziția însăși are un caracter de manual de artă elevat, dezvoltînd ideea de evoluție artistică, de continuitate dacă nu de legătură a picturii, bazindu-se pe opere, în cea mai mare parte, dinvele cele mai vestite. De la David la Duchamp, o perspectivă întinsă pe cîteva secole, cele mai importante din punctul de vedere al plastice franceze, este prețios punctat. Fără să vreau, am alunecat în considerații de ordin arcaic formal, dar caracterul acestei expoziții, de început doar, cum spunem, impune și o atare constatare. Despre conținutul propriu zis al expoziției trebuie spus de asemenea câteva lucruri. Nu putem desigur să cerem unei atare manifestări reunirea celor mai im-

portante opere și a tuturor marilor pictori francezi. Putem însă totuși să ne exprimăm cîteva regrete. Dacă, de pildă, Courbet este extrem de bine reprezentat, cu cîteva lucrări mari, faimoase (tabloul celor doi îndrăgostiți, de dimensiuni reduse, ne-a plăcut totuși în mod deosebit), un Toulouse-Lautrec însă, cu portretul lui André Rivière nu ne dă o satisfacție la valoarea acestui rar și viguros desnat. Exemplele s-ar putea înmulți, deși repet, nu putem cere totul într-o singură expoziție. Ne-a durut lipsa lui Van Gogh și a lui Gauguin, două personalități fără de care ne imaginăm cu greu pictura franceză de geniu. Ocaziile viitoare poate ne vor răsplăti aceste mari absențe de azi. Renoir, Cezanne și Matisse, cu cite o singură operă, chiar și Monet cu colorul Apus de soare la Lavacourt, sînt totuși departe de a ne arăta cu pregnanță rolul jucat de ei în istoria artei. Să ne bucurăm cu puțin și să imaginăm mai mult. Realismul de epocă, romanticismul transfigurînd figura umană, mai aspră, mai confesională dar mai în spiritul adevărului, ocupă, față de scollle moderne, un loc privilegiat, mai unitar și dens. Descoperirea culorilor drept fină reverberație a sentimentului, explozia în formă expresivă fără amănunt, disocieră

Grigore HAGIU

Tapiserie de MIMI PODEANU

Imi pare rău că sînt pus în situația penibilă de a lăuda din nou — chiar și după o săptămîna de întrerupere — Federația Română de fotbal. Dar viața, viața mare a fotbalului, viața și mai mare a sportului, viața-subaltern — numită fotbal și viața-superior — numită C.N.E.F.S. ne obligă să fim onești și să elogiem jocul bărbătos al Federației de fotbal. Biroul acestei federații a suspendat recent din echipa națională pe Dinu și Dumitrache pentru motive disciplinare, pentru ceea ce au numi răzgîlială și penibilă îngîmfare. Dinu și Dumitrache se consideră mari de tot, unul dintre ei se consideră un fel de turn al televiziunii și celălalt un bloc turn, — ei ne fac favorul cînd joacă — ei sînt geniali. Cînd intră domniile-lor pe teren, adversarii trebuie să se dea în lături, să salute și chiar — dacă sînt din provincie — să sărute mîna celor două genii. Dumitrache are chiar mincărici de fault, el fuge tot terenul și vrea să-l omoare pe Iordănescu, dă tare, ca un vechi fundas coto-nogar dintr-o echipă rațională, ori ca o doamnă bătrînă extrem de geloasă. Dumitrache vrea să-i scoată ochii lui Iordănescu, pentru că acesta intră în primul plan al atenției generale. Dumitrache e, în fond, inteligent, pentru că știe că Iordănescu e astăzi o variantă mai bună decît Dumitrache. Dinu și el su-părat, supărat că vin alții din urmă și că el, care n-are decît douăzeci și ceva de ani, are deja concurenți între cei mai tineri. De aceea consider măsurile Federației nu numai corecte ci și morale. Eu nu sper că Dumitrache și Dinu au expirat. Eu sper că ei vor redeveni fotbalști de excepție, care au fost

înainte de a se îngîmfă, înainte de a transforma micuța lor glorie în sfidare, nerușinare și lipsă de pregătire

S-a întimplat ceva care se întimplă rar. C.N.E.F.S. a înfirmat măsurile luate de Federația de fotbal în legătură cu transferările. Președintele C.N.E.F.S. era de față, era în prezidiu, eram văzut cu ochii mei, s-a scris și în presă despre asta, în momentul cînd Comitetul Federal a hotărît ca a hotărî. Sint curios să știu de ce n-a reacționat d-sa pe loc? Nu înțeleg de ce. Eu cred că un conducător adevărat al unui organism adevărat, pe deasupra și superior, din cite înțeleg, celuilalt organism, la ședința căruia participă, trebuie să reacționeze, să se plaseze, așa cum e timp, printre oameni, nu printre obiecte. Să fie înțeles și limpede, nu după ce măsurile s-au luat. Să nu-i pună adică pe toți membrii Comitetului Federal în situația penibilă de a se vedea infirmați din motive neclare și cu întirzieri inexplicabile. Singura justificare ar fi ca la aceea ședință la care mă refer să nu fi participat tovarășul Anghel Alexe, ci un tovarăș cu înfățișare simlărar. As dori asta cu atît mai mult cu cît măsurile de transferare luate de Federație erau excelente.

Felicit pe Angelo Niculescu pentru curajul de a recunoaște ceea ce noi în urmă de destul de mult timp observam, că Tătaru și Iordănescu sînt excelenți. Să nu cumva, totuși, ca recunoașterile lui Angelo Niculescu să-și încetinească și mai tare

Cu mare bucurie am revăzut duminică 11 iulie, seara, la televizor, admirabila realizare a lui Pietro Germi — FERROVIARUL. Mărturisim că acest film este unul dintre cele care ne-au stat de la început la inimă: reîntîlnindu-l după destul ani de la premieră, ne-a încântat să constatăm că el nu și-a pierdut nimic din prospețime și din farmec. FERROVIARUL vorbește despre munca muncitorilor și despre viața lor. E o poveste lipsită, în fond, de veselie, o poveste tensionată despre un an — cel din urmă — din viața masinistului Andrea Marocco. Om puternic, coloric, pe al cărui chip se citește mîndria de a munci, de a trăi din muncă, Marocco traversează, de-a lungul acestui an, zile de tristețe și bucurii, clipe de încordare și de explozie afectivă. Scenariștii nu ocolesc momentele mai tari (care, în milni neprecipitate, ar fi degenerate în melodramă), o senzație de adevăr rupt din viață se degajă din fiecare cadru. După atîtea producții sofisticate dină

lineede istorii cu „telefoane albe”, e reconfortantă această peliculă adevărată, bogată, generoasă. Realizatorii nu au încropit un fir narativ oarecare, ei au intrat în însuși miezul existenței eroilor lor, urmîrindu-i în planuri paralele (loc de muncă, acasă etc). Măiestria scenaristică ne pare incontestabilă începînd cu soluția ingenioasă a copilului-povestitor. Acest copil — regretăm că nu am reținut numele interpretului — a fost, de altfel, ales în mod fericit, trecerea sa grațioasă prin lumina ecranului fiind de o savoare unică; e un băiețel de 8-10 ani, cu aere de „bărbat” (care-l face nemaipeomenit de amuzant), cu problemele lui — nu prea învață bine, e cam independent și impulsiv, amîndu-sea ca o copilă viitoare a tatălui —: prin familia agitată a feroviarului, copilul se învîrte ca o oglindă, fidelă și totodată deformatoare. Practic, cele două partituri importante ale filmului sînt chiar acestea: a lui Andrea Marocco și a micului Sandrino.

În planul cel mai general FERROVIARUL este un film educativ. Oamenii aparținînd acestor lumi profund sămănătoare, cu tradițiile și regulile ei de comportare, lumea muncitorească se educă prin muncă: munca este ceea care-i ajută să depășească momentele grele, se salveze chiar de pe cîi greșite, muncind ei își recapătă încrederea în ei înșiși, respectul celorlalți. Giulia, fiica feroviarului, care-și vede cămășia compromisă (din vina ei), după unele explicații dure cu tatăl său, își recapătă liniștea și, treptat, își reface căminul prin muncă, iar Marcello, fratele ei, încurcat în afaceri dubioase, gata să se prăbușească în delinquență, se salvează intrînd în rîndurile oamenilor ce-și cîștigă pîinea cu brațele. FERROVIARUL aduce, astfel, un omagiu de o remarcabilă înălțime artistică, puterii regeneratoare a muncii.

I. C.

Gravură de MARIANA POPA

Am crezut că o să mă înarmez cu multă răbdare pînă la capătul acestui concurs, dar iată că nu mai am destulă răbdare să-i aștept capătul. Intre competiții organizate de televiziune, „Cupa Măiestriei” este cea mai firească și sinceră. Este o întrecere eminentemente profesională. Cîit este un tînar despre meseria lui, și practic și teoretic. Oricît de speciale sînt problemele de radiotehnică, oricît de intricat limbajul în care se vorbesc, un concurs între cei mai buni reparatori de televizoare din țară nu este deloc plictisitor. Există o frumusețe bănuită a meseriilor care prin concursul acesta devine reală. Fiecare meserie este o lume și închipuire o pasiune cu condiția ca cel care o practică să fie atras firesc de munca lui. Din acest punct de vedere, „Brățara de aur” este o emisiune-pițoară pentru etica profesioniștilor. Și mai este o emisiune demonstrativă pentru ideea că profesioniștii, toate, sînt egali, importante la fel și pline de rost.

Ce pot spune despre concurenți este că depind toți de o sinceritate cuceritoare, că nu există nici o lejeritate și nici o cochetărie în felul cum se prezintă, că e imposibil să fie convertiți în vedele — nu s-a uitat nimic, nici o singură dată în obiectivul aparatului de filmat — că sînt grași, concentrați, și că tot ce îi interesează pe lume e să răspundă la întrebări. Ne-am rezent niciodată că patru tractoriști între opștrezece și douăzeci și patru de ani, îmbrăcați frumos, de duminică, vor fi în stare să demonstreze atît de simplu și atît de convingător că în primul și-al doilea și-n toate rîndurile care există, munca e tot.

Dar forma de organizare a concursului are, cred, unele fisuri. Calitatea întrebărilor nu poate fi controlată pentru că întrebările sînt puse de specialiști. S-ar putea ca un telespectator radiotehnician să aibă de somnatul rezerve și în această privință, eu nu știu dacă gradul de dificultate a problemelor puse în discuție reprezintă într-adevăr nivelul nostru național de pregătire a tinerilor în meseriile aflate în concurs. Ar fi bine să fie așa. Ce m-a nemulțumit însă, în măsura în care am reușit, cred, să înțeleg, este gradul de subiectivitate care patronază probele practice. Dacă la concursul de radiotehnică, de pildă, examenul practic a fost supravegheat de aceeași comisie de specialiști, în concursul mecanicizatorilor concurenții au primit patru calificative de la patru ingineri agronomi diferiți. Sigur că cele mai multe puncte le-a obținut concurentul care a beneficiat de observatorul cel mai entuziast. „Concurentul s-a prezentat foarte bine” a sînat verdictul, în timp ce celorlalți concurenți li s-a aplicat o analiză obiectivă, motivată temeinic și destul de severă. De ce să nu fie și proba aceasta supravegheată de un singur observator? Să existe pînă la capăt garanția de obiectivitate? Pînăcîndă în concursul radiotehnicienilor, de pildă, comisia a izbutit pe deplin să convingă că cel mai bun concurent a fost Gheorghe Sterie, reprezentantul județului Dolj, aerul nedecis și ușor subiectiv al comisiei de agronomi ne-a lăsat cu impresia că lîle Concete, reprezentantul județului Ilfov, ar fi meritat locul întâi. Or, într-o competiție atît de cinstită și pură în rostul ei, nedreptățile riscă să fie mai mult decît nedreptăți.

Sânziana POP

ARTE

ALBANIA NOUA publică un interesant articol despre arhitectul de origine albaneză Sinani care a construit „Moscheia nouă” din Istanbul între anii 1463-1471, considerată una dintre capodoperele civilizației musulmane. Articolul îl însoțează pe Dimitrie Cantemir care pomenește de acest arhitect în „Istoria imperiului otoman”. Dărimată de un cutremur în 1766, construcția lui Sinani avea să fie reînălțată după modelul „Moscheii albastre” a sultanului Ahmet I, care a fost ridicată de un alt arhitect albanez renumit, Sedefgar Mahmet Bicakçi, din Eibasan.

Numărul 4 al revistei POLONIA AZI anunță la rubrica de arti că a început turnarea unui mare film istoric „Copernic”, cu prilejul aniversării a 400 de ani de la nașterea genialului astronom polonez și care va fi sîrbătorită în 1973. Filmul necesită o imensă desfășurare tipologică, ambiția lui fiind să prezinte un Copernic autentic, nu numai pe gînditorul al cărui chip ni-l transmite monumentele, ci, în primul rînd, individualitatea sa mai puțin cunoscută, mai intimă, umană, concretă și pămînteză”. O coproduție cu R. D. Germană la care participă cinematografia iugoslavă și studioul sovietic „Lenfilm”.

PARIS MATCH din 3 iulie oferă un amplu reportaj despre unul dintre cele mai răsunătoare procese ale secolului — procesul Sacco și Vanzetti. În iulie 1921, exact acum o jumătate de secol, cei doi emigranți italieni, luptători socialiști, au fost acuzați de erimă, în ciuda nevinovăției lor, și condamnați după șase ani de dezbateri furtunoase și de proteste ale întregii opinii mondiale la execuție pe scaunul electric. Sacco și Vanzetti au intrat

a.b.c.

O expoziție pe asfalt este o expoziție pe asfalt, dicționarul academic nu dă deocîndă unei definiții decât originala formă de manifestare artistică pe care o exercită copiii în toate cartierile Bucureștiului, mai ales — fapt notabil — în cartierele noi cu o densitate grea de nașteri pe metru pătrat, cum e Titanul. Puțin mai lipsite ca numeric, dacă nu administrativ, aceste zone proliferă să cadă în mîna lor, adică a copiilor. Oricum, tonul ei îl dau, de unde și frenetica expoziție lucrată pe trotuar cu creta.

Subscăltul mărturisește că e nevoit să facă zăhnic un adevărat slalom printre atîtea opere ilustre, și, cînd trebuie, forțat de împrejurări, să calce pe cite una, se simte greoi și brusc, ca soldatul roman trecînd peste cercul lui Arhimede. Acum, e drept, și Arhimede asta putea să mai stea și ei să lucreze acasă, în birou, doar nu era copil...

Dacă o definiție a acestor expoziții sau gazete pe asfalt nu-i cu putință — dat fiind că sponsoarele lor desfilă orice reguli, — o apreciere totuși se poate face, în sensul că ele întrec de departe toate metodele celor ce se ostensec cu educația estetică a celor mici (și cînd zicem „mici” e un fel de a spune, pentru că în artă ei se întimplă să fie uneori chiar foarte mari).

Între două plozi repezi și distrugătoare ca o adunare de critici dompetei imbrățiși în rețe, ne-am deplasat și noi la fața locului spre a încropi un vernisaj al unei dintre aceste expoziții schitate pe asfalt cu tîbșirul și atît de efemer, Fondul copilăresc al lumii fiind etern, nu știe ce-e eternitatea.

Artiștii lucrează de obicei în patru tabe, vorbind între ei ba de una, ba de alta, numai de operă sau de modă artistică, nu, pe cînd persoanele mari trec indiferente pe alături, evident, cu alte probleme în cap. Discursuri n-au fost, nici fiori, nici programe, doar o imposibil de exprimat ultimă în fața celui care însemnăcîntă frumos într-un loc alert de linii trase cu creta și pe care o pisică abstrăctă tocmai încăleacă, în amazoana, pisică acoperată cu o divină remesurare. Cite nu vede, nu un om — un cal într-o viață de basm!

Georgică, așa o să arăți tu cînd o să fii moș și cu ochelari, scrie sub o carcatură. Alături, Georgică se răzbind făcînd un drac cu un cean în cap, și explică scriînd frumos și apăsat ca la tablă: Așa o să arăți și tu Florentina cînd o să fii mare și o să te duci și tu într-o zi la coafor...

C. Ț.

Amintiri despre România

de Gleb Gorișin

La București, de la aeroport plecăm cu toții la hotel, iar de aici la restaurantul Pescarus unde sîntem invitați la masă de conducerea Uniunii Scriitorilor din România... E cald... Restaurantul e așezat pe malul lacului; apa strălucește plăcut în bătaia soarelui. În jur păsările ciripes în aceeași limbă ca la Leningrad sau la Roma. Păsările sînt poliglotte, cunosc esperanto. Și noi ne înțelegem cu prietenii noștri români tot într-un fel de esperanto, care este însă limbajul prieteniei, discutăm probleme care ne interesează pe toți: „Cum e la voi?” „Dar la voi?”

În Constanța privesc statuia lui Ovidiu, dominînd Pontul Euxin. Porumbii se rotește deasupra poetului, se așează pe toga lui romană. Porumbii ca aceștia vor fi fost și pe vremea lui Ovidiu. Porumbii ca aceștia sînt și în piețele Romei... Orice călătorie este asemenea unei călări care te ajută să înțelegi trecutul, să străbăți deceniile și secolele, să cunoști muzica eternă a vieții umane. Ovidiu se înalță deasupra Pontului Euxin în piața însoțită a orașului Constanța ca o expresie incrementă a unor vremi spuse. Iar piața e plină de sunetele muzicii prezentului, a vieții cotidiene care se îmbină cu gunguritul porumbelilor. Grupuri de oameni se plimba, cite unii se retrag mai la o parte, cartea vieții trebuie răstăruită de unul singur.

Nu departe de monumentul lui Ovidiu stau așezate într-o ordine exemplară, sarcophage din epoca cînd orașul Constanța de astăzi era vechiul Tomis, colonie romană. Citesc câteva din epitafele înscrise pe plăcile de piatră: „Aici zac eu, Hermogenes... Atîns-am al vieții sfîrșit la vîrsta de 40 de ani... Trecătorule, ală că viața nu e fără de hotăr și oricine ai fi, trecătorule, primește salutul meu...”

E adevărat, noțiunea de sfîrșit, de hotăr s-a schimbat foarte mult de pe vremea cînd trăia acest Hermogenes. El și-a încheiat viața la 40 de ani și a socotit că a trăit îndeajuns. Astăzi, 40 de ani este o vîrstă cînd dacă nu te mai consideri călător tînar, îți zici totuși că începi partea a doua și cea mai importantă a drumului de viață...

„Vrei să știi, trecătorule, cine sînt și din ce neam? Soțul meu Perintos, îndurerat, a ridicat acest monument. Am avut un fiu și două fete. Al patrulea copil mi-a murit și eu după el... Oricine ai fi, trecătorule, citește aceste rînduri și pleacă să te bucuri de viață!”

Prietenii mei români mi-au povestit că undeva în Transilvania, în munți, există un sat în care locuiește un meșter cioplitor de cruci pentru morminte. Omul este iscusit nu numai în cioplitul lor, dar și în compunerea epitafelor. Aceste inscripții în versuri nu au amărăciunea despărțirii de viață, ele sînt, dimpotrivă, pline de veselie, de îndrăzneală.

Oamenii vin în cimitir, citește „producțiile poetice” ale consăteanului lor și zîmbesc. El îi face să fie împăcați cu ideea inevitabilității morții, adică îi îndeamnă să-și trăiască viața bucurîndu-se.

Mamaia este foarte însoțită. Copacii n-au ajuns încă să se înalțe prea sus. Se vede că n-au fost plantați atît de demult. Am mai fost în această localitate în 1960, atunci era mult nisip, erau dune, trestii și foarte puține clădiri. În acești 10 ani literalul s-a acoperit cu hoteluri uriașe care au depășit cu mult în înălțime copacii. În acești 10 ani s-a construit mult. România este astăzi mai frumoasă și mai matură. Și dacă pe malul mării, la Mamaia, Neptun, Eforie, Mangalia, ai impresia că asisteți la o sărbătoare care nu încetează nici zi, nici noapte, pătrunzînd puțin în adîncul teritoriului dobrogean vezi viața cotidiană, cu zilele ei de muncă. La Murfatlar ne întîmpină directorul Gospodăriei Agricole.

Cînd ajungem la fermă ne întîmpină un grup de mulgători cu mustați și favoriți. Directorul gospodăriei schimbă câteva cuvinte cu zootehnicianul, cu secretarul organizației de partid, cu cîțiva țărani. Șeful delegației noastre, Adi Saripov, scriitor cazah, ascultîndu-i cum vorbesc, se luminează la un moment dat și-mi spune:

- Ascultă, oamenii ăștia vorbesc tătare.
- Și Adi Saripov se adresează prietenilor noștri români cu tradiționalul salut tătare.
- Salam Aleikum!
- Aleikum salam!

Într-o clipă îi văd îmbrățișîndu-se, bătîndu-se familiar pe umăr și discutînd liber, fără traducător. Aflu că directorul gospodăriei este tătar și secretarul organizației de partid tot tătar, iar Murfatlar e un cuvînt tătarec.

O călătorie în fugă printr-o țară nouă, îți dă mai curînd posibilitatea unei cunoașteri fizice, senzoriale: miresme, culori și forme, fragmente de destine, acorduri muzicale, atingerea soarelui, a mării, a vîntului. Senzațiile sînt numeroase și de scurtă durată, conștiința nu reușește să le prelucreze, să le transforme în idei și judecăți. Pentru a se maturiza ideile au nevoie de liniște, de răgaz, omul trebuie să se oprească, să cugete, să pătrundă...

Privind vitrina unei librării din București citesc în limba română nume care-mi sînt atît de bine cunoscute: Cinghiz Aitmatov, Fedor Abramov, Vasili Belov, Fazil Iscander, Mihail Bulgakov. Iată unde ne-a fost dat să ne întîlnim! Românii vor citi cărțile voastre, ne vor cunoaște viața, o vor cerceta, o vor asculta, o vor înțelege.

Grupul nostru de scriitori s-a bucurat în România de atenția prietenească a colegilor români în frunte cu academicienul Zaharia Stancu, președintele Uniunii Scriitorilor. Nu-i

dai mai mult de 60 de ani. E înalt, zvelt, puțin cărunt. Felul lui de a se purta, reținut, sobru, îți spune de la început că omul acesta are o mare disciplină lăuntrică și o mare putere de stăpînire. E nu numai drept și înalt ca un copac, dar are gesturi reținute și este scump la vorbă. Ochii albaștri, care nu și-au pierdut strălucirea în decursul anilor exprimă bunăvoință și ospitalitate. Totuși, pe undeva, primindu-ne cu toată căldura, Zaharia Stancu ne examina, ne studia, căuta să-și dea seama ce fel de oameni sîntem...

Îl privesc atent pe Zaharia Stancu. Știu că este primul traducător (și un excelent traducător) al versurilor lui Serghei Esenin. Știu că a scris mult despre viața țăranelor române și că este și el originar de la țară. Știu că ani de zile a făcut gazetarie. Știu că astăzi este membru în Consiliul de Stat și are multe însărcinări obștești. În același timp am aflat că se scoală în fiecare dimineață nu mai tîrziu de ora 5, lucrează cîteva ceasuri, scrie, pentru ca apoi să plece la Uniunea Scriitorilor și acolo să se ocupe zilnic de treburile obștești, de problemele scriitorilor...

Îl privesc tot mai atent, caut să-l înțeleg, să-l pătrund. În fața mea stă la masă zvelt, înalt, cărunt, președintele Uniunii Scriitorilor. Dar mai există și un alt Zaharia Stancu, cel ce l-a tradus pe Esenin, cel ce a scris altele romane din viața țăranelor române, cel ce a publicat nu demult un volum de pagini antologice „Povestiri de dragoste”. Din păcate, aceste cărți eu nu le-am citit și nu-l cunosc pe acest Zaharia Stancu, scriitorul, poetul și prozatorul, necunoașterea limbii române mă împiedică să pătrund în lumea lui...

A trecut aproape un an din ziua cînd m-am întors acasă la mine, la Leningrad, după călătoria din România. Și iată că răsfoind revista *Inostranaia Literatura*, privirea mi-a fost atrasă de un titlu: *Ce mult te-am iubit*, roman de Zaharia Stancu.

Chiar în aceeași zi în care am luat revista în mînă, am început să citesc romanul. Cîntîndu-l mă uitam mereu să văd cît și mai rămas: simțeam dorința puternică să fie citit mai mult, să nu se termine, căci îmi dădeam seama că prin lectura lui voi reuși să înțeleg multe lucruri și să completez lacunele pe care le simțeam în impresiile mele fugare despre România...

Prima impresie a fost cea pe care mi-a produs-o personalitatea puternică, individualitatea subliniată a autorului Romanul e scris într-o formă liberă, es un monolog interior, cu puternică nuanțare lirică.

Excelentul roman al lui Zaharia Stancu se citește în limba rusă ca un text organic, firesc, de parcă ar fi un text original și nu transpus dintr-o altă limbă. În acest roman nu e viață însăși, totul te frămîntă, te emoționează, te îndeamnă să privești înlăuntrul tău. Coloritul național, originalitatea, pitorescul romanului nu fac decît să sublinieze importanța problemelor existente pe care el le aduce în discuție, nu fac decît să te îndemne să cugeti din nou la viață și moarte, la fericire și nefericire, la muncă, la dreptate și nedreptate, la sărăcie și bogăție.

Cîntînd romanul lui Zaharia Stancu *Ce mult te-am iubit*, am întreprins o nouă călătorie în România, dar de astă dată n-am mai huzurit la restaurantul Pescarus. Romanul lui Stancu nu-ți dă puțința să te odihnești, să huzurești. El te îndeamnă să cugeti, să simți, să te întrebii. El îți îndeamnă inima și gîndul la muncă.

După ce am citit romanul lui Zaharia Stancu, parcă m-am simțit ridicat pe o înălțime de unde am putut privi cu alți ochi tot ceea ce am văzut în timpul călătoriei mele în România... După ce am citit romanul lui Zaharia Stancu, tablourile României au căpătat trei dimensiuni în conștiința mea, au căpătat profunzime în timp și spațiu, între ele s-au stabilit legături cauzale. Totul s-a luminat de o lumină nouă, pătrunzătoare, care a dat impresiilor mele relief.

După ce am citit romanul lui Zaharia Stancu, *Ce mult te-am iubit*, am simțit pe neașteptate datoria să scriu despre România.

In românește de
TATIANA NICOLESCU

Gravuri de MARIANA POPA

DORIN TUDORAN

Amintire

O mare intimitate ne făcea loc de creier
literalele unui alfabet trist dormeciu pe
piepturile noastre
sculîndu-ne sub cuvinte părăginite și
prietenii noștri se odihneau păcii de păsări
fermecate.

Singur eu

Soarele devasta pieptul unui taur celebru
singur eu n-aveam cui da dreptate
cînd fiecare eram o armă în mîna celălalt.

Abandon

Era alina gol în mine
de parcă o mare boală mă părăsise
într-ascuns
v-apropiați cu tălpile uscate de-năoială
abandonîndu-vă iubirile sub clopote de sticlă
ușori precum nătrama sub care
darul meu s-a oțit văzîndu-vă.

Canterbury

Singur în cameră admiram catedrala
canterbury
în mine natura visa la țări neconformate
unde ecoul înfloarește în fiecare dimineață
precum un flu de împărțat
trecînd peste nopțile cînd întinericul
pe patru voci cîntă cold.

Pasărea Iyră

Striveam între gene arginții medievale
maci claustruși în priviri de angora
mareau aburînd temple și-n deaurul acela
se-ngrămădeau nopțile dimprejur cînd

Un discurs extrem de muzical și
al cărui sens pare a fi chiar cîntecul,
imi pare că aud în poeziile unui tî-
năr serios și modest pe care îl cheamă
DORIN TUDORAN.
El își ascunde gingășia, incurcîndu-
se în cuvinte, complicînd ceea ce
uneori s-ar putea spune mai sim-
plu și mai direct.
Am impresia că învingînd tenta-
ția modelului (aritmia și absurdul cău-
tat) și evoluînd spre o artă deschi-
să și sinceră, Dorin Tudoran poate
fi unul din poezii adevărați ai ge-
nerației tinere.

Adrian PAUNESCU

plumii leșinau sub fructele de mercur și nimic
nu semăna cu pasărea iyră despre care
voiați
să știți totul și mai cu seamă de ce
cruciada eșuase pe o plajă necunoscută.

Voiaj

Călătoream legat la ochi cu lit de iarbă
singur printre cochete cochilii în risipă
imi înflorise Iyră deasupra unor șerpi
imodobiliți cu gesturi de sărbătoare cînd
sunetele-ascunse sub mîștii de porțelan
găseau în eventaie o lanse-nlîns-n lujeri.

Iertarea mai tîrziu

Rămîn tații noștri legați unul de celălalt
plute părăose și ochii lor
încăpătînoși în moarte ne vor da

călăuze ultimile priviri cuțite ruginite
iertarea mai tîrziu va veni printre noi
la popasurile unde vom îngropa cite-o casă
de-a noastră proaspăt vîruiată
să ne luăm bărcile îngropate sub pesti
cîteva ne-a vopsit capetele în geamanduri
rămîn mamele noastre să ardă în larul
asfinții
pină se va usca golul încă umed de noi.

Cumpănă

Cineva lurasă cumpăna fîntinii
în locul ei stătea fratele meu
povestindu-ne ce vede sub apă
o dată a lîpat luminînd peste noi și
am văzut că eram acoperiți cu zăpadă
(pe unii îi lîngeau caii peste piepturile
lepeno)

Iar fratele meu avea fruntea despăcată
într-o gură prelungă și purpurie
din fiecare deget îi curgeau sunete
ca dintr-un fluier de lag și
noi ascultam muzica picuînd în fîntină

Dimineață

Se face dintr-o dată ziua
de parcă nerii unei horle
sînt mîngiați veșni de coada
paunului cel mătăsos.

Să fii prințul

Să fii prințul unui haos nedreptățindu-te
leneș printre cei care te-ar putea iubi
răvășind cîteva unghiuri perfecte de-alungul
apei
unde nomazii se spală cu salbe de-argint
să îi prințul unui deșert renunțînd la tine
într-o catedrală de gheață abandonată lingă
dimineața cînd minunile te pot îndeplini.

Un visător pentru poporul spaniol

Opera lui Antonio Buero Vallejo, înscăunată anul acesta în Academia Regală din Madrid, domină valoric tot ce a dat de douăzeci de ani încoace dramaturgia spaniolă și este indispensabilă pentru determinarea corectă a fizionomiei teatrului spaniol al secolului XX. Este o sinteză personală a marilor experiențe hispanice de tradiție și a teatrului universal al secolului nostru.

Buero Vallejo s-a născut în Guadalejara (Castilia Nouă), în 1916. În războiul civil luptă de partea republicanilor. După război este arestat și condamnat la moarte pentru „Adeziune la Rebeliune”. Timp de opt luni așteaptă zi de zi executarea sentinței. I se comută însă pedeapsa și apoi, datorită unor decrete oficiale privind reducerea de detenție, iese în libertate condiționat în 1946. Nu și reia studiile, continuă să picteze ca să se poată întreține și începe să scrie teatru.

Se lansează răsunător și definitiv în 1949, cu „Historia de una escalera” (istoria unei scări).

În acel an se decidese acordarea, după 15 ani de suspendare, a celui mai important premiu de dramaturgie din Spania, premiul „Lope de Vega” carea este conferit în aplauze unanime lui Antonio Buero Vallejo pentru piesa amintită. Succesul de critică îi urmează o primire triumfală din partea publicului, ceea ce duce la suspendarea pentru prima oară în istoria „Teatrului Național” a tradițiilor spectacole anuale cu „Don Juan Tenorio” de Zorilla în favoarea noii lucrări incununate cu „Lope de Vega”. În același an, 1949, Buero Vallejo mai primește un premiu — „Primer Premio de los Amigos de los Quintero” — pentru o piesă într-un act intitulată „Las palabras en la arena”. („Cuvintele de pe nisip”). Autorul hotărăște în continuare să nu se mai prezinte la nici un concurs de dramaturgie. I se vor acorda totuși, automat, numeroase premii.

Antonio Buero Vallejo și-a definit în repetate rînduri teatrul ca pe un teatru de tensiță tragică. Dramaturgia lui este una o interogațiilor tragice despre condiția umană, a neliniștilor și frămîntărilor născute în conștiința omenească de realitatea socială și metafizică. Teatrul său pune întrebări la care autorul nu răspunde explicit, lăsînd libertatea opțiunii pentru una sau alta din rezolvările posibile. Lectura, chiar repetată de mai multe ori, o uneia sau a tuturor pieselor sale îți lasă o senzație ciudată — o senzație pe care spaniolii o exprimă, mai cuprinzător decît noi, prin două cuvinte, *ansiedad* și *angustia*, traducibile prin neliniște, tulburare, grijă, teamă, mîhnire, tristețe, durere, apăsare și zbucium, toate la un loc — pentru că în eroii lui Buero Vallejo recunoaștem întrebările noastre intime și esențiale.

Personajele sale sînt toate personaje tragice. Sînt tragice prin însăși condiția lor umană, prin destinul pe care-l au sau prin momentele de răscruce tragică prin care trec în timpul surprinderii lor pe scena, prin nepuțința de a-și atinge idealurile spre care tinuți tinjesc. Le deosebește, adesea radical, poziția față de acest tragism. Cele mai multe înscăună să ignore. Oricînd din „En la ardiente oscuridad” („În întinericul arzător”) refuză realitatea dramatică a existenței lor, din lașitate și comoditate, ajungînd la afirmații ca aceea a lui Miguel: (...) mie mi-a venit astăzi o idee genială... și iată care: noi nu vedem. Bun. Putem concepe vederea? Nu. Deci vederea este de neconceput. Deci văzătorii nu văd nici ei.

Pedro: Atunci ce fac, dacă nu văd? Miguel: (...) Ce fac? Dacă o halucinație colectivă. Nebuna vedeați! Singurele ființe normale în lumea asta de nebuni sîntem noi! Alte personaje ale teatrului lui Buero Vallejo resping realitatea în favoarea visului, alt mod de a eșua ca oameni. Pentru ca realitatea este asc cum este și așa trebuie privită. Numai în funcție de cunoașterea ei poate sau nu să fie depășită. Penelopa, într-o originală și tulburătoare interpretare a mitului cunoscut, își respinge realitatea de soție părăsită, tindeșu-și visele în jurul idealului ei — dragostea. Și totul e frumos — nu a disparut sarcina țării și mizeria din alaiul ei — Ulise o iubește, n-a părăsit-o pentru a-și da poate chiar viața într-un război provocat de o altă femeie. Tema fundamentală a teatrului lui Lorca, imposibilitatea iubirii, capătă aici înțelesuri noi.

Antonio Buero Vallejo este creatorul unui teatru ce-l exprimă pe deplin. Trăind desti-

niat de Jean-Paul Sartre. În majoritatea dramelor sale, conflictul se naște însuturul personajelor din ciocnirea conștiinței liberului arbitru cu necesitatea alogerii. Libertatea alogerii este negată de factorii interiori și exteriori conștiinței umane. Pasiunile proprii ale personajelor sau pasiunile celorlalți indivizi care alcătuiesc societatea pot împiedica manifestarea liberului arbitru. „Historia de una escalera” este istoria dureroasă a iluziilor prăbușite, a vieților ratate din cauza societății și a personajelor inesei. Ca tot teatrul lui Buero Vallejo, piesa are o mulțime de sensuri, aparent presupunînd fiind cel al imposibilității idealului de dragoste... Personajele alcătuiesc cîteva familii care locuiesc pe pa-

niării sociale contemporane ei. De aceea teatrul său este axat pe problematica actuală. Și pentru că, în contextul realităților de astăzi, omul trăiește în plină epocă a imposibilității, una din coordonatele tragice ale operei lui Buero Vallejo este existența în imposibil.

După poziția pe care o au față de adevăr, personajele lui Buero Vallejo se împart distinct în „orbi” și „văzătorii”. Cele două categorii „Orbii” sînt cei care vad de fapt realitatea, pentru că pornesc de la necesitatea de a vedea, în timp ce „văzătorii”, siguri că realitatea este cea pe care și-o imaginează ei, refuză adevărul, renunțînd astfel la dreptul de răzvrătire. „Orbii” sînt personaje normale sau suferind de maladia orbirii în sensul ei comun. Aceasta nu are importanță. Ignacio, eroul revoltat al dramei „En la ardiente oscuridad”, este orb ca toți ceilalți tineri care formează colectivitatea unui institut particuar pentru nevăzătorii. Dar Ignacio nu acceptă să mimizeze fericirea, negînd astfel obiectivitatea realității. El înțelege că singura posibilitate de a-și depăși condiția este răzvrătirea, nu fuga. Nu aveți dreptul să trăiți pentru că vă încapătînoșiți să nu suferiți; pentru că refuzați să vă intruțiți drama simlînd că sînteți normali fără să fiți, încercînd să uitați și propunînd chiar dursuri de veselie pentru ca să-i însulețiiți pe cei trîși... Pentru că voi sînteți prea pacifici, prea nesinceri, prea reci! Dar eu ard pe dinăuntru; ard într-un loc îngrozitor, care nu mă lasă să trăiesc și care VA POATE FACE să ardeli pe toți... Ard în ceea ce văzătorii numesc întineric și care este inspăimîntător... pentru că nu știm ce este... (Vreau) să văd. Desi îmi dau seama că este imposibil. Să văd! Chiar dacă o să-mi consum zadarnic toată viața în această dorință, vreau să văd. Nu pot să-mi consum zadarnic toată viața în această dorință, vreau să văd. Nu pot să-mi supun. Nu trebuie să ne supunem și cu alții mai puțin să zîmbim! Și n-o să mă resemnez niciodată cu stupida voastră veselie de orbi, niciodată!..”

Buero Vallejo nu dă soluții. Pune întrebări definitorii pentru realitatea timpului ei și lasă libere posibilitățile de interpretare, iar speranța, integrată fiecărei piese, este realizabilă sau nu în funcție de aceeași liberă opțiune a spectatorului. Speranța este unica mîntuire de tragism; dar, vom reuși oare să ne mîntuim?

„Sperăm, Sperăm mereu, Sperăm chiar fără să credem în realitatea celor sperate. Sperăm pentru că speranța este o tensiune a omului, un mod — nu o modă — al ființei omenestii, indiferent de probabilitatea rațională de a o realiza! Prezentarea acestei tensiuni așa cum este, cu probabilitatea ei de realizare, dar și cu improbabilitatea ei, mi se pare a fi obiectivul fundamental al tragediei”. Este crezul uman și poetic al omului și dramaturgului Buero Vallejo care se autodefiniște, prin opera sa, ca un mare vizitor pentru poporul spaniol, popor aflat într-o permanentă luptă pentru drepturi sociale și demnitate umană.

Nineia BĂLOIU

Griul de-a purururi

O zi din viața lui Gheorghe Dindere

Marti, 13 Iulie 1971. Ne apropiem de clădirea în care trebuie să se afle **Gheorghe Dindere**, președintele Uniunii Județene a Cooperativelor Agricole de Producție Dolj, sau cum i se spune — țărânul șef al județului. Intrăm în curte. În biroul lui se află doi triști de la București. Schimbăm câteva cuvinte. **Bine, bine.** El rămâne cu noi și plecăm după zece minute în județ. Să nu uităm, înaintea plecării, el ne roagă să bem câte un ceai de muștel. **Vedeți ce gust bun are pământul — zice — vedeți, așa e pământul, n-are ce să fie altceva, așa miroase pământul.**

— Dumneavoastră îl înțelegeți pe țărân, așa am eu impresia.

— Păi cum să nu-l înțeleg, dacă eu sint țărân.

Pe drum femeile îl salută pe Gheorghe Dindere. Nu se poate, gândesc, nu se poate să-l cunoască aceste femei care n-au ochi decât pentru ai lor, bărbați și copii și rude și incolo nu știu nimic decât muncă și muncă. Și pentru că ne oprim și bem apă la o fântână înaintea de Cerătu, o întreb pe o femeie bătrână, a cărei față pare a nu mai avea ochi, zâmb de adânciți și atât de tare-î și trasă basmau pe frunte:

— Nu știți cumva cine e omu' cu care sint eu și pe care-l salutați dumneavoastră?

— Acu', dacă dumneavoastră nu știți și veniți taman la noi la Cerătu să aflați cu cine-ați plecat călare pe mașina prin județ, să vă spuie: e tovarăsu' prim de la Segarcea, este **DIDERE**.

— Păi nu mai e raion la Segarcea, zic eu.

— Asta va privește pe dumneavoastră, dar dumnealui tot cam așa e.

Ne oprim apoi la Bîrcă, între altele și sat al copilăriei mele.

Si iarăși am sentimentul că prea-l salută oamenii înținți pe Gheorghe Dindere și prea nu mă salută pe mine. Și-ai lu' Jijă, și-ai lu' Achim, și-ai lu' Juncu, — toți îl salută înținți pe el și într-un tirziu și pe mine. Rămânem puțin aici spre a nu-l tulbura pe oameni din treburile lor în această zi aprinsă și plină de miros devastator de aer. Plecăm spre cele două Goici, șoseaua e acum dreaptă și asfaltată, iarăși salutul discret, ca între un om care merge cu căruța printr-un târg și e salutată de ceilalți consăteni. Treceam și de Măceș — de Măceșul de Sus, evident; ce știți dumneavoastră cei care n-ați văzut cele două Măceșuri ce deosebire e între unul și altul — și ne oprim la o întinire de drumuri, acolo unde ne apare în cale **Popa Anghel**, inginerul șef al Cooperativei Agricole de Producție „Prietenia Româno-Vietnameză” din comuna Gîngiova.

— Stai dom'le, stai, unde te duci?

— Păi unde să mă duc? La cîmp.

— Cîte hectare de țărân ați avut anul ăsta? întreb eu.

— Cîte să avem? Șase sute șazecei.

— Și cit ați seos pe fiecare?

— Vă referiți la producția medie? Iși face socoteala în cap inginerul, a cărui față smea-dă, strînsă, hotărâtă, pare a fi simbolul materializat al numelui cooperativei.

— Credeți că la asta mă refer.

— Trei mii trei sute de kilograme la hectar.

— Cîit?

— Cit ați auzit. Este griu să umpli toate găurile pământului cu el.

— Păi nu-ți spuneam eu, zice Dindere, nu-ți aduceam eu la cunoștință că e a mai mare producție de griu din istoria țării românești? N-a fost atita griu niciodată. Uită-te — ca să-ți dai seama ce an e asta — uită-te la frunza **DUPE** copacii. Si spune-mi alde matală mie: unde si în ce an ai mai văzut matală frunza atât de neagră? Nu e verde, e neagră, auzi? Are atita apă și atita belsug în ea, că s-a-negrît, și nu e negruț ăla al morții, e un negru de viață, adică aduce a vinjosenie și cînd cade jos frunza face poc, ca o căisă.

— Vreți să spuneți, clarific eu, că frunzele sint anul ăsta ca niște fructe.

— Ei, cum de-ați înțeles? Exact ca niște fructe. Parcă s-au strîcat drumurile apei din copaci și, în loc să iasă frunza, ies fructe. Uite, de exemplu, un copîl mi-a spus, — copîl din ăia care tot rouăle fruze de salcîm în joacă, — mi-a spus că pară are gust frunza.

— Este într-adevăr cea mai mare recoltă, revine inginerul. Si ce spuneți dumneavoastră e adevărat? Că nu prea se vede pământul de atita iarbă.

— Iertăți-mă, intervin, dar eu ce se va lăsa, ca să zic astfel, recolta cea mare în hambarele oamenilor. Acu', să vedem.

Plecăm, prin zăpușala îngrozitoare, în care oamenii lucrează continuu, mai departe. Mi se pare că frunzele în adevăr nu mai foșnesc.

ci au un zgomet de ulucă miscată atunci cînd bate vîntul. A fost un extraordinar și înțeles un anumit sens un an de recompensă. **Mai ales griul ne-a ajutat în acest an, mai ales griul ne-a înțeles**, și un calcul elementar, pornind de la datele pe care ni le-a oferit în drum fiecare dintre cei „întrebați, duce la cifre impresionante și dă o oarecare liniște și bucurie tuturor celor ce se gîndesc la soarta țărănilor români.

Vorbim pe drum despre istoria românilor, despre istoria romanilor pe care atita timp țărăni au făcut-o. Ceea ce mă tulbură cel mai mult la Gheorghe Dindere, dincolo de puternicul și nezdrunclatul lui sentiment de clasă, dincolo de marea lui bunătate (în felul cum salută femeile și copiii), dincolo de ochiul de gospodar pe care-l rotește peste tot ceea ce poate fi gospodărie în această natură agresivă și imbelșugată din anul 1971, ceea ce mă impresionează cel mai mult este felul profund și elevat în care Gheorghe Dindere înțelege istoria țării. Eu nici nu cred că a fost altceva mai înalt în viața țărânului decît înțelegerea istoriei țării. **TRECÎND PESTE ABSURDE ADMINISTRATII, HĂITURE ȘI BIRURI, ȚĂRÂNUL ROMÂN S-A RECULES ÎN ISTORIA NAȚIONALĂ.** Pentru că el a făcut-o, pentru că pe el l-a apăsât, pentru că din el a curs sîngele care a fertilizat toate monumentele de domnitor și toate simbolurile din manualele de istorie a țării. Pentru că singele lui a făcut în ultimă instanță să ruginească toate lanțurile, singele lui învîncibil și incoruptibil ca și roua în clipa cînd ne atinge. Și de aceea eu cred că Gheorghe Dindere este un om exemplar, pentru că el are sentimentul istoriei.

— Da, totdeauna m-a interesat istoria. Poate dumneavoastră nici nu înțelegeți prea bine

de Adrian Pănescu

că țărânul român a crezut că istoria țării o a lui, și dacă ne uităm bine a și fost a lui. Pentru că, la o adică, armata țării e formată și sub Ștefan cel Mare, și sub Tudor Vladimirescu, din țărani. Și oricîteori țărani l-au părăsit pe vreun domn, acel domn a căzut. Fiindcă pînă-n veacul ăsta, cînd au apărut nunciitorii, țărăni au fost în România toată baza. Da, bineînțeles că acum nunciitorii sint cei care conduc societatea. Dar lingă ei — sint țărăni. Știți, cînd am fost eu trimis de la Comitetul Central prim-secretar de raion, unii tovarăși au cam vrut să scape de mine pe considerentul că eram cam țărân. Și, drept să vă spun, asta mi-a plăcut cel mai mult, să merg undeva și să răspund de munca pe care o fac. M-am dus la Gura Jiului și-am avut necazuri la început, pentru că era o perioadă grea, uneori nu se ținea seama de comuniștii care se aflau acolo la fața locului, se luau hotăriri de la București sau chiar și de la Craiova, fără să se știe „Adevărul terenului”. Rog să înțeleg minte ce vă spun, că „Adevărul terenului” are o mare importanță: fără „Adevărul terenului” nu se poate prognoza. Așa s-a întâmplat o dată cînd au fost trimiși niște șefi de sfaturi populare, care nu știau ce e în sat și care luau hotăriri taman în contra adevărului. Nu vă mai spun mai departe, fapt e că s-a rezolvat. Am fost la București și am spus și s-a rezolvat. Da' vreau numai să știți că anii care au trecut au fost ani grei din care a ieșit tot ce putea să iasă, a ieșit mult, dar n-a ieșit ușor. Uite, vă mai spun ceva...

— V-aș ruga să ne spuneți ceva despre copacii de pe marginea drumului.

— Păi chiar asta voiam să vă spun. Cînd am pus eu copacii pe marginea drumului, am fost foarte criticat că iau din terenul arabii. Acuma, eu știu ce înseamnă un teren arabii și cit poate el să producă. Și mic ăi mai drag dintre toate ale noastre imi e tot griul. Da' pară simțeam eu că Oltenia asta a noastră e cam bearcă, fără un pom. Și nici nu puteai să pui orice pom. Si-atuncea m-am gîndit, si-am pus pruni, meri, căisă.

— Precizați unde?

— Cum unde, dom'le? Pe marginea drumului. Pe toate margiile drumurilor mari, în sate și între sate. Mă-a spus un tovarăș o dată: „Ascultă Dindere, dumneata ești cam sentimental, auzi? Cum îți inchipui dumneata că o să reziste copacii ăștia fără garduri?” Cum mi-am inchipuit, mi-am inchipuit, da' acu' vă rog să vă uitați cit de mari sint, da' uitați-vă! eu nu zic să vă uitați și dumneavoastră să vă uitați în pămînt: uitați-vă cit de mari sint și ce plini sint. Ia cineva din ei mai mult decît îi trebuie? Eu am zis, că dacă facem proprietate comună, hai s-o facem, da' hai s-avem încredere unu-n altu: dacă nici un prun nu putem noi s-avem în comun, cum o s-avem noi toată țara în comun? Mai că unii nu s-au prins, — vorbesc de pomi — mai că pe alții l-a rupt ori vîntul ori vreun om, — că nu sintem toți de-un fel și unii ne mai uscăm, Da' faptu' e fapt. Nici griu nu creștea pe marginea drumului, nici umbră nu era.

— Nu înțeleg prea bine de ce ați fost criticat pentru acești pomi...

— Auzi, tovarășe Pănescu, cum să-ți explic eu lui matală. Să îi matală în clar ce toate? Domnule, unii oameni ar vrea foarte mult să pui pomu-n pămînt astăzi la unspe, și la unspe jumate să-ți și dea fructuri. Da' eu nu mă refer numai la pom: așa în general... Toate au un timp al lor. Peste toate trebuie să bată vîntu', și dacă ai răbdare și le îngrijești, iese mult din ele.

Mergem spre Bechet. Este capitala fostă a fostului raion Gura Jiului, unde Gheorghe Dindere a fost prim-secretar. El merge printre acești copaci despre care vorbește și ni-l arată tot timpul nu pentru că s-ar mîndri cu ei, deși acest lucru e prezent în prima parte a cuvîntului lui, ci pentru că e fericit că acești copaci s-au prins, că oamenii și l-au asumat și îi îngrijesc.

— Ei sint acum ai cooperativelor de producție. Din ei se face tot ce se face din orice fruct: țuica și altele. Din ei mîncă omu' **DUPE** drum și omu' din sat. Și nu sint strică-

ciuni. Stricăciuni sint dacă ai un singur copac sau pom productiv și pe-ăla pui trei prindari să-l păzească. Că doar...

— Da' de unde v-a intrat dumneavoastră în cap ideea asta cu copacii?

— Eram copil cînd am văzut și am trăit ce-o să spun acuș. Dom'le, era un om care avea o livadă de două pogoane la noi în sat. Și noi, drații de copii, ne duceam să furăm poame. Ne urcam în copac, care era în drum, în curtea lui bineînțeles, vreau să zic în drumu' nostru, nu în drumu' oricui, iar ăla, omu' de care-ți spun eu, ne vedea și după ăia se-ntorcea cu spatele și se ducea mai departe ca să putem să furăm în voie. Nevas-

tă-sa, cînd își dădea ea seama, ieșea și striga la el: „Mă, nărodule, tu nu vezi mă că au venit derbedeii ăia și fură poame?” Și el, mai de voie, mai de nevoie, zicînd „CARE” și „UNDE”, venea încetunel printre pomi și începea să iacă hm, ihim... și să tușească, așa fel ca să ne dea loc să fugim. Era un om de la care am învățat multe. Fiindcă el avea pomii ăștia, n-avea nici prea mulți ca să-i între în cap ce pot să se procopsească cu ei, dar avea destul ca să ne sature pe noi. Să-ți mai spun că pe la începutu' timpului nostru ăi nou, îl și băgaseră la chiaburi; pînă ne-am dus noi vechi comuniștii de prin sat și am spus ce era cu el...

— Dar de ce nu vă chema să vă dea?

— Pentru că el știa că nimic n-are gust pe lume dacă e de pomană și totu' are gust dacă îl cucești. Acu', să-ți spuie eu că unii dintre noi avem pomi și prin curte și nu mîncăm din ei? Altu' e gustu' poamei pe care o iei cu greu dintr-un pom.

— Sintei vechi comunist?

— Sint de mult de tot comunist, dar n-aș vrea să flu vechi. Mi-a plăcut totdeauna să iau partea oamenilor și asta cred că e cea mai mare calitate a unui comunist. Dacă tot e adevărat, că acest partid e al oamenilor, al celor mai mulți oameni, eu cred că am avut dreptate să răspund o dată cînd am fost întrebat: de ce îi tu, Dindere, cu țărăni? — cred că am avut dreptate să răspund: pentru că în cu partidul de-ăia țîn cu țărăni. Și eu în cu țărăni. Eu întodeuna, orice s-ar întimpla, tot cu țărăni țîn. Că destul de chinuții sint cu munca lor, care e cea mai și cea mai grea.

Am ajuns la Bechet. Între timp ne-am mai oprit de cîteva ori acolo unde oamenii cîmpului muncesc. Dialogurile au fost dialogurile obișnuite în acest peisaj, lovit de soare și din care se ridică pinea de mine. Griul este învingător peste tot. Ca o revanșă și ca o naștere în dureri. Imi amintesc de cerul plin de flăcări al unei poezii de Octavian Goga, despre țărani. Trăiesc eternitatea apăsătoare a acestei cîmpii bogate și aprinse, la a cărei flăcără as vrea să recunosc și să mi se recunoască într-un tirziu că mi-am călît șira spinării. Nu e nimic înspăimîntat, nu e nimic prea tirziu, totul e normal, normal, normal, în felul cum oamenii îl primesc pe acest bărbat care este șeful agriculturii din acest județ și în felul cum îl răspund la întrebări, fără să se întoarcă spre el, ci rămînînd în poziția în care se aflau înaintea venirii lui și continuînd să lucreze. Mă tulbură această întîlnire firească, așa cum sint bucurosi de marile recolte.

Intrăm în Bechet. Frumoasă comună, puțin oaslezată, și ne ducem la sediul stațiunii centrale de cercetări pentru ameliorarea nisipurilor, unde-l înținim pe **Petre M. Baniță**, directorul stațiunii.

— Uite, imi zice Gheorghe Dindere, uite, prin această țereastră te poți uita la Dunăre. E un drum drept către Dunăre și cînd noi cu toții am pus temelii acestor noi clădiri, am făcut-o cu gîndul că trebuie să vedem Dunărea.

— Ne puteți duce la nisipuri?

— Bineînțeles că da, răspunde Petre Baniță, care este și conferențiar la Universitatea din Craiova.

Mergem cu mașina pînă acolo unde se poate, adică pînă în fața Nisipurii. Acolo ne așteaptă o căruță la care sint înhămați doi cai.

— Caii sint din Ardeal, ne spune vizitiul.

— Cit ați dat pe ei?

— Păi nu, că nu l-am cumpărat, au venit prin transfer.

Începe expediția prin nisipul de lingă malul dunărean. Pe tot drumul, nisipul face volburii, mici dune, și dă o senzație de legănare într-un balansoar sau mai degrabă ai impresia că alergi dintr-un balansoar în alt balansoar și nu te mai poți opri, alt de vie și de speriată țî și fuga și alt de elastice sint balansoarele. Este un mal de nisip de care trecem și deodată Gheorghe Dindere exclamă:

— **UITE GRĂDINA!**

Intr-adevăr e o grădină, o imensă grădină pe nisip. Ne apropiem și auzim susurul apei care irigă ceea ce noi nu știm și aflăm a fi pierșici de șase ani. Pierșici imense, cit pumnul unui copil mai vîrstnic decît pierșicile. Pierșici însoțite parcă artificial, ori pierșici palide. Gustăm, și dintr-o dată parcă am intrat dincolo de o captușenie cu rol izolator pentru a găsi răcoarea. E într-adevăr frig în pierșică, e un frig arnoritor: așa-mi inchipui că e cea mai mică peșteră la care m-aș putea gîndi.

— Nu se poate, zice Ilie Ruse, așa ceva nu se poate. Cine știe că-ți făcut și ați realizat chestiile astea. Astea nu sint pierșici. Astea sint îngrășăminte de toate felurile.

Ridem cu toții cu de acel ardelean care, uitîndu-se o zi întreagă la gîtul lung al unei girale, a exclamat pe seară: „Așa ceva nu există”.

Mergem la pierșici de anul întii. Mergem la pierșici de anul doi. Și la pierșici de anul trei, al căror rod e mare. Uităm pentru o clipă că sintem pe nisipuri, și totuși sintem pe nisipuri. Și Petre Baniță ne povestește că în țara sint cinci sute de mii de hectare de nisipuri, că în Oltenia, în vechea vatră a Olteniei sint două sute patruzeci de mii de hectare, și că o sută de mii se află de-a lungul Jiului. Ne mai spune omul că nisipurile

de la Dunăre sint mai fertile, pentru că, nu-l așa... ni se adresează el ca unor specialiști, — după cum cunoașteți, (ne sfidează omul cu stîlnița lui) apa freatică e mai la suprafață, în timp ce nisipurile de la Jiu sint sărace și că de asemenea, știți dumneavoastră, aici lucurile au început de mult. Începutul adevărat a fost în 1953 la Timburești.

— Aici, prin '60, cînd era tovarășul Dindere prim secretar, am făcut noi centrul acesta experimental. Dumnealui a plecat cu camioncane pline de nisip la București, să facă dreptate. Și a făcut. După ăia ne-am apucat de treabă.

Era un inginer Ionescu, și eram și eu. Am pus împreună viață de vie. El pe un teren, eu pe alt teren. Eu în felul meu, el în felul lui. Mamă... ce spaimă am tras! A lui s-a prins și a mea nu dădea nici un semn. Stăteam noaptea și mă gîndeam: de ce, dom'le? De ce mama-dracului nu s-a prins viața? Stăteam noaptea și-mi invirteam capu-n pumni. Baniță, oi fi greșit la probleme de fiziologie! De ce nu te-ai luat după țărani care pun viața adine, atît de adine încît scoate capu' după șase-șapte ani, — da' și țîne o sută de ani —... Stăuțiți ce s-a-nîmplat?! Nu știu cum o fi fost, dar spre toamnă viața mea a izbucnit și-a lui Ionescu s-a uscat. Putea să fie și invers, da' ce vreau să vă spun e că așa e la Centrul Experimental: e viață pe nisip.

— Bine, dar dumneavoastră aveți prevăzute eșecuri în planurile dumneavoastră de experiențe?

— Aici e un lucru interesant: avem prevăzute, dar în același timp noi trebuie să scoatem per total producția medie pe care o scoot cei ce cultivă de mai multă vreme. Vreau să înțelegeți că într-un anumit fel asta e bine, pentru că dă un sens experienței. Adică te obligă. Adică nu faci experiența în gol. Adică, trebuie să iasă ceva din ce experimentezi tu. Că o experiență în sine, fără rezultate practice, aici la nisipuri, ar fi o nebunie.

Între timp cei doi cai ne trag pe nisipuri spre ceea ce constituie interesul nostru fundamental: **GRUL**. Este miriște, o miriște aspră ca după belsug, o miriște țepăună care te disprețuiește — pînă cînd vii cu plugul.

— Faceți experiențe și cu griu pe nisip?

— Pînă în '65 erau aici numai viață de vie și pomi fructiferi. Din '65 am introdus și cereale și plante tehnice. Știți cit griu s-a realizat aici pe nisip?

— Nu, Cit?

— Patru mii cinci sute de kilograme la hectar. Cercetăm însă în continuare. Nu uitați că pentru nisipuri niciodată nu poți să spui că rezultatele sint definitive.

Bate vîntul și nisipul de pe drum se spulberă, se unește, se intensifică și ne izbăște în față, ne intră pe după gît, lovește ochii cailor a căror stîngărie în lupta cu nisipurile mă uluiește. Ne apropiem de o petec de lucră-nă despre care ni se spune că e în acest an la a patra recoltă. Este stufoasă și vie.

— Dacă o semeni cînd nu trebuie, se duce cu nisip cu tot.

— Dar de ce e acel porumb atît de mic?

— Este intenția noastră de a vedea cit de mic rămîne un porumb nefertilizat în raport cu porumbul fertilizat. Vedeți dumneavoastră, conduca de irigație pentru întregul complex **Sadova-Corabia** are capacitatea Olteului și Jiului la un loc: 58 metri cubi pe secundă.

Deși am notat cifrele acelor realități pe nisipuri, nu le voi transcrie, pentru că mi s-ar părea a doua oară incredibile. Gustăm fructele de pe aceste nisipuri. Și ni se pare că se poate face mult. Și dacă viața însăși ar fi o călătorie pe nisipuri imi vine să cred că se poate face mult.

Sint aproape amețit de soare; la un moment dat vedem un țărân gol, fugind cărăgnoș de sub bătaia unei pompe de irigație cu a cărei apă se răcoare. Gustăm apoi vin din puținii butuși cu care se încearcă aici raportul dintre nisip și viața de vie. E un vin teribil. Apoi plecăm mai departe, la Timburești, unde pierșicile nu mai sint atît de mari dar sint mai multe.

— Și aici la Timburești, și acolo la Bechet se lucrează serios și se face treabă multă. Să nu scrieți despre unii, fără să scrieți despre alții. Așa ar fi drept, zice Gheorghe Dindere.

Plecăm spre Craiova. Treceam din nou pe ceea ce oamenii au numit **Șoseaua lui Dindere**, nu pentru că ar fi a lui și nu pentru că ar fi numai gîndul lui acolo, ci pentru că Dindere e simbolul țărânului oltean, pentru că țărăni se recunosc în el, și chiar îl iubesc, nu numai că îl respectă, dar îl iubesc, cit este de firesc și de omenos, de aspru cînd e nevoie (în fapta sedului de la Craiova el a fînt-o scurt unora oameni care-l rugau ceva nelămurit, dar el știa că furaseră). Gheorghe Dindere și-a petrecut încă una din zilele vieții lui în acest Dolj pe care-l iubesc și pe care-l bate cu pasul și cu gîndul, aici unde miroase a griu și unde el însuși recunoaște că griul e dominant.

Ajungem la Craiova. Vorbim despre prieteni comuni și despre timp, despre proletariet și, din nou, despre țărani.

După aceea vorbim despre poezie. El ne recită versuri populare: „**Fire-a dracu' tarla lungă, n-ai tu apă, n-ai tu umbră...**” Apoi vorbim despre izvor, despre acel izvor către care ne ducem cu toții, care ne domină, care ne judecă și ne iluminează. Și din nou, și din nou despre griu. Despre Marea Griu.

Luceafărul

Revistă editată de
UNIUNEA SCRITORILOR
din REPUBLICA SOCIALISTĂ
ROMÂNIA

Redactor șef: Ștefan Bănuțescu

Redactori șefi adjuncți:

Cezar Buluc, Fănuș Noogă,

Adrian Pănescu

Secretar general al redacției

Constantin Joiu

REDACȚIA:

București, Bd. Ana Ipătescu 15

Telefon: 11 5154; 121640

ADMINISTRAȚIA:

Șoseaua Kiseleff 10, tel: 183399

ABONAMENTELE:

3 luni — 13 lei; 6 luni — 26 lei; 1 an — 52 lei

Tiparul executat la

COMBINATUL POLIGRAFIC „CASA ȘCINTEII”

Prezentarea grafică: Mircea Popescu

Paginător: Nicolae Ion